

UNIVERSITEIT GENT
FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

**Volunteer Tourism:
Een balans tussen intenties en daadwerkelijke bijdragen aan
ontwikkeling?
Case studies bij TCDF en Greenway in Thailand.**

Wetenschappelijke verhandeling

aantal woorden:
26 865

Yana Pannecoucke

MASTERPROEF MANAMA CONFLICT AND DEVELOPMENT

PROMOTOR: Dr. Karen Büscher

COMMISSARIS: Dr. Dorien Vanden Boer

ACADEMIEJAAR 2013 – 2014

Abstract

In deze thesis wordt een antwoord gezocht op de vraag of Volunteer Tourism (VT) een daadwerkelijke bijdrage levert aan ontwikkeling op basis van de capaciteiten van de vrijwilliger toeristen (VWT). Zijn onrealistische verwachtingen te wijten aan gebrekkige communicatie door de betrokken organisaties of zit het probleem in de grondbeginselen van VT zelf door de aanspraak die zij via de projecten trachten te maken op ontwikkeling? De projecten waar in het kader van het onderzoek veldwerk uitgevoerd werd bij de organisaties TCDF en Greenway in Thailand zijn een weeshuis, een *hill tribe* project en ondersteunende taken bij een project voor gehandicapte kinderen. Ter plekke werd kwalitatief onderzoek uitgevoerd in de vorm van participatieve observatie en zowel interviews als informele gesprekken. De analyse van het onderzoek gebeurde aan de hand van vijf parameters: de doestellingen, verwachtingen versus capaciteiten van de VWT, communicatie, wederzijds cultureel (on)begrip en de mate van participatie van de betrokken gemeenschap of doelgroep. Met hulp van deze parameters wordt gezocht naar de manier waarop VT zijn grootste potentieel kan realiseren door goede intenties te koppelen aan realistische doelen. Op basis daarvan zal duidelijk worden welke taak voor VT is weggelegd om zowel voor de VWT als de lokale betrokken gemeenschappen of doelgroepen een toegevoegde waarde te betekenen.

Dankwoord

Een goede thesis schrijf je niet alleen, daarom zou ik bij deze mijn dank willen betuigen aan iedereen die mij op moeilijke momenten hielp om door de bomen het bos te blijven zien. Eerst en vooral Karen Büscher, die altijd klaar stond om grondige en vakkundige feedback te geven. Een betere promotor kan een student zich niet wensen. Daarnaast kon ik ook altijd rekenen op de steun van mijn vrienden in de vorm van goede raad of deugddoende ontspanning, in het bijzonder Charlotte Coenen, Kathleen Geerkens, Kim van Hoorde en Maarten Loeckx. Mijn belangrijkste ruggengraat is echter mijn vriend Lode Haest die er nauwlettend op toekeek dat ik de balans tussen werk en ontspanning, en tussen ambitie en perfectionisme niet uit het oog verloor. Ten slotte wil ik mijn dank richten aan alle personen die hebben meegewerkt aan mijn onderzoek en mijn veldwerk in Thailand mogelijk hebben gemaakt. Niet in het minst mijn ouders, die mij aanmoedigden om er voor te gaan en ook financieel een duwtje in de rug gegeven hebben.

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Hoofdstuk I: Theorie	9
1. Situering Volunteer Tourism.....	9
a. Definitie en kenmerken.....	9
b. Historisch ontstaan.....	10
2. Relatie tussen VT en ontwikkeling.....	12
a. Risico's.....	12
b. Opportuniteiten.....	15
c. Machtsrelaties.....	16
3. VT: nieuw potentieel voor ontwikkelingssamenwerking?.....	19
a. Impact VT.....	19
b. Kan VT effectief een bijdrage leveren?.....	20
c. Een derde weg.....	21
4. Verschillende verschijningsvormen van VT.....	23
a. Verschil in organisatie.....	23
b. De non-profit status.....	25
c. NGO's.....	25
d. VWT.....	26
Hoofdstuk II: Case-studies Thailand	28
1. Situering Thailand.....	28
2. Situering Case studies.....	29
a. Thai Child Development Foundation.....	29
b. Greenway Thailand.....	31
Hoofdstuk III: Methodologie	34
1. Veldwerk.....	34
a. Kwalitatief onderzoek.....	34
b. Niet of half gestructureerde interviews.....	35
c. Participatieve observatie.....	35
d. Onderzoekdetails.....	36
2. Parameteranalyse.....	39
Hoofdstuk IV : Kritische analyse van VT projecten	40
1. Doelstelling project.....	40
a. Commercieel versus non-profit.....	40
I. Invloed van de VWT op het aanbod.....	40
II. Focus op non-profit.....	43
III. Commerciële inslag.....	44
b. Beleidsstructuur van de organisatie.....	45
c. Projectmodel.....	46
2. Verwachtingen versus capaciteit VWT.....	49
a. Capaciteit.....	49
b. Realistische verwachtingen.....	50
c. Wenselijke impact.....	50
d. Gebrek aan "echte hulp".....	51
3. Communicatie.....	54
a. Taakomschrijving.....	54
b. Voorbereiding.....	55
c. Gebrek aan communicatie.....	57
4. Culturele verschillen.....	61
a. Wederzijds begrip.....	61
b. Goede interactie.....	64

<i>c.</i>	<i>Culturele spanning</i>	66
<i>d.</i>	<i>Opleggen van denkbeelden</i>	68
5.	Participatie van de lokale gemeenschap.....	71
<i>a.</i>	<i>Duurzaam beleid</i>	71
<i>b.</i>	<i>Lokale inbedding</i>	72
<i>c.</i>	<i>Tewerkstelling</i>	73
<i>d.</i>	<i>Gebreken</i>	75
	Conclusie	77
	Bijlage: Overzicht interviews	79
1.	TCDF.....	79
2.	Greenway.....	79
3.	PDA.....	79
	Bibliografie	80

Inleiding

Volunteer tourism (VT) is een groeiende sector die vrijwilligerswerk en toeristische activiteiten combineert. Anders dan regulier toerisme maakt VT allusies op echte hulp bij de ontwikkeling van het Globale Zuiden. Vrijwilliger toeristen (VWT) voelen zich aangesproken en gaan hier enthousiast in mee, met grote verwachtingen over de toegevoegde waarde die zij denken of hopen te zullen zijn. Kritische reflectie werpt echter de vraag op of zij over de juiste capaciteiten beschikken om echt iets bij te dragen, met andere woorden, gaan zij voorbij aan de dreiging van het neokoloniale adagium of slagen zij niet beter in hun opzet dan onze koloniale voorouders? Onderzoeksvragen waarop gefocust wordt zijn dan ook bij wie hiervoor de verantwoordelijkheid ligt? Zijn VWT zelf te naïef of is dit een taak van de organisaties, zowel in het Westen als in de gastlanden? Ontstaan foute verwachtingen door gebrekkige communicatie of zit het probleem in de grondbeginselen van VT *an sich*, met name de veronderstelde bijdrage tot “ontwikkeling” van lokale gemeenschappen die VWT via projecten trachten te verwezenlijken? Ondanks goede bedoelingen en hoge verwachtingen is de werkelijkheid echter een stuk complexer dan de optelsom van deze intenties. VT projecten kunnen daardoor tot teleurstelling of frustratie leiden bij zowel lokale gemeenschappen als de VWT. Is het dan onmogelijk om vrijwilligerswerk en toerisme op een duurzame manier te koppelen of bestaat er een derde weg, waarin goede intenties verbonden worden aan realistische doelen waardoor VT voor zowel de VWT als de lokale gemeenschappen een verrijkende ervaring kan zijn? En zo ja, welke richting kan VT dan best inslaan voor de toekomst?

In het eerste deel van deze thesis zal er dieper ingegaan worden op de historische ontwikkeling van toerisme en vrijwilligerswerk, waaruit VT is ontstaan. Aansluitend hierop worden de banden onderzocht die VT heeft met het internationale ontwikkelingsdiscours. Hierbij wordt zowel aandacht besteed aan de mogelijke valkuilen als aan de opportuniteiten. Een apart onderdeel wordt gewijd aan machtsrelaties tussen de VWT en de lokale gemeenschap, omdat die een inherent onderdeel vormen van VT via de projecten waarin beide met elkaar in contact komen. Vervolgens wordt nagegaan of, en zo ja, op welke manier VT potentieel bevat om aan ontwikkelings samenwerking te doen. Tenslotte wordt VT in kaart gebracht door een overzicht te bieden van de diversiteit van de sector.

In het tweede deel van deze thesis zullen deze theoretische overwegingen getoetst worden aan de praktijk door dieper in te gaan op twee case studies van VT in Thailand. Een parameteranalyse zal uitgevoerd worden op basis van kwalitatieve data verzameld tijdens het veldwerk. De keuze voor Thailand is enerzijds gemotiveerd door het grote aantal VT projecten dat in het land aanwezig is en anderzijds door de voorkennis via eerdere ervaringen van de onderzoeker met het land en de cultuur.

Veldwerk is uitgevoerd in drie uiteenlopende projecten bij twee verschillende organisaties. Het gaat hierbij eerst en vooral om een project van de Thai Child Development Foundation, een kleinschalige NGO-stichting die werkt rond gehandicapte kinderen en kinderen met leerstoornissen. Daarnaast is er veldwerk uitgevoerd bij twee projecten van Greenway. In het kader van dit thesisonderzoek is er toegespitst op het weeshuisproject en het *hill tribe* project in het noorden van Thailand. De keuze voor deze organisaties ligt hoofdzakelijk in het feit dat zij fundamenteel vertrekken vanuit verschillende principes, maar beide onder de noemer van VT vallen. Deze thesis bezit een comparatief voordeel, want het veldwerk betreft een originele bijdrage. Door eigen onderzoek kon de onderzoeker zich onderdompelen in de verschillende structuren waardoor het mogelijk was om deze van binnenuit te beschrijven en een diepgaand begrip te ontwikkelen van de realiteit en de werkwijze ter plaatse; alsook met veel mensen te kunnen praten.

Zelfontplooiing van jongeren, culturele uitwisseling en wederzijds begrip zijn brandend actuele thema's op de internationale agenda. Dit onderstreept het belang en de relevantie van VT omdat deze aspecten hierin samenkomen waardoor het over de capaciteiten beschikt om een belangrijke rol te spelen in een steeds kleiner wordende wereld. Aan de hand van onderzoek kan er geanalyseerd worden onder welke vorm VT zijn grootste potentieel kan bereiken, wat de uiteindelijke doelstelling van dit onderzoek is.

Hoofdstuk I: Theorie

1. Situering Volunteer Tourism

a. Definitie en kenmerken

Over de definitie van VWT en VT bestaat intussen eensgezindheid en deze luidt als volgt: *“VWT are those tourists who, for various reasons, volunteer in an organized way to undertake holidays that might involve aiding or alleviating the material poverty of some groups in society, the restoration of certain environments, or research into aspects of society or environment”* (Wearing, 2001, p.1). Daarbij gaat het hoofdzakelijk om werken in weeshuizen, bejaardentehuizen of opvanghuizen voor gehandicapten (Tomazos & Butler, 2009a). Anderzijds richten ze zich ook op humanitaire hulp via ondersteuning na rampen zoals bijvoorbeeld de Tsunami in 2004. In het kader van deze thesis ligt de focus enkel op ontwikkelingshulp omdat de doelstellingen van zowel VT als ontwikkelingshulp grotendeels gelijk lopen (Wearing & McGehee, 2013).

Voor de doelstelling van deze thesis geldt ook volgende definitie voor het profiel van de VWT, het gaat namelijk om *“any tourist who participates in volunteer work while travelling, regardless of whether the volunteer work is the sole purpose of his/her vacation”* (Guttentag, 2009, 538; Sin, 2010). VWT en gewone toeristen hebben overeenkomsten en verschillen; namelijk werk, de altruïstische intentie van de VWT, en lokale betrokkenheid (Gray & Campbell, 2007; Wearing, 2001). Daarnaast betalen VWT voor de ervaring bovendien een prijs die in de meeste gevallen hoger ligt dan een gewone vakantie omdat er een extra kost gaat naar de ondersteuning van het project (Wearing, 2001; Tomazos & Butler, 2012; Brown, 2005). Een andere reden voor de meerprijs ligt soms in het feit dat een project wordt omschreven als een authentieke, unieke ervaring in laag ontwikkelde gebieden. Daarmee speelt men in op de huidige trend waarbij VWT verlangen naar authentieke ervaringen die in contrast staan met de hectische en veeleisende maatschappij in het Westen. Het altruïstische motief wordt hierbij aangevuld met een element van egocentrisme (Brown, 2005; Ingram, 2011). Daardoor leunen zij meer aan bij toeristen dan bij de klassieke vrijwilliger (Sin, 2009). Een hogere prijs staat daarbij dan symbool voor grotere voordelen voor zowel de VWT als de gastgemeenschap (Tomazos & Butler, 2009b; Wearing, 2001). VWT genieten dus van een toeristische ervaring waarbij men tegelijk ook een bijdrage levert aan anderen

(Tomazos & Butler, 2012; Wearing, 2001; Ingram, 2011). VT komt voor in zowel korte termijnprojecten van één week tot langere perioden van enkele maanden (Tomazos & Butler, 2009a; Palacios, 2010; Brown & Morrison, 2003). Deze worden zowel aangeboden door commerciële organisaties als NGO's en universiteiten (Wearing, 2004; Wight, 2003; Tomazos & Butler, 2012; Raymond & Hall, 2008; Fee & Mdee, 2011).

In sommige gevallen is VT gaan aanleunen bij het klassieke commerciële massatoerisme door het aanbieden van complete *package holidays* (Brown & Morrison, 2003). Anderzijds ontstaan steeds meer nieuwe en alternatieve vormen van VT, waarbij specifieke interesses, doelstellingen of benaderingen een centrale rol spelen (Tomazos & Butler, 2009a; 2012). Afhankelijk van de organisaties, bestaat er verschil in de vereiste middelen - zoals accommodatie, voeding en transport - die anders of duurzamer kunnen zijn dan massatoerisme. Afhankelijk van de goede samenwerking met lokale gemeenschappen en de doelstellingen in de projecten hebben VT organisaties enerzijds de mogelijkheid om op te treden als actoren van positieve socio-culturele verandering en anderzijds als facilitators van neokolonialisme en afhankelijkheid (McGehee, 2012; Wearing & McGehee, 2013; Palacios, 2010; Fee & Mdee, 2011).

b. Historisch ontstaan

Vrijwilligerswerk is een zeer oud gegeven dat reeds dateert uit de Oudheid en vooral was voorbehouden voor de geprivilegieerden. De rijke aristocratie hielp de armen uit altruïsme (Wearing, 2001). De Eerste Wereldoorlog lag vervolgens aan het ontstaan van VT, waarbij een team van internationale VWT zou samenwerken om de schade van de oorlog te herstellen. De achterliggende motivatie was dat samenwerking in een vriendschappelijke context een grensoverschrijdende solidariteit zou bevorderen en de wonden van de oorlog zou doen verzachten (Sherraden et al., 2006). Na Wereldoorlog Twee sloeg het VT een nieuwe weg in met de start van de Koude Oorlog. Het Amerikaanse Peace Corps nam in 1961 de leiding met als onderliggende motivatie om de Amerikanen globaal aan populariteit te doen winnen en zo hun invloedssfeer te vergroten. Tegelijkertijd moest dit weerwerk bieden aan de angst dat de Russen hun invloedssfeer ten koste van hen zouden uitbreiden (Tomazos & Butler, 2009a; Butcher & Smith, 2010). Los van de politieke agenda, vormde het Peace Corps de blauwdruk van VT op internationaal niveau en betrokkenheid op grote schaal. De groeiende populariteit

verliep parallel met de economische ontwikkeling van het Westen tijdens de late 20ste eeuw (Guttentag, 2009; Wearing, 2001). Daarnaast is de populariteit ook te verklaren doordat steeds meer jongeren een *gap year* nemen, dat is een jaar vrijaf na de middelbare school (Daldeniz & Hampton, 2011). Met het verloop van de tijd vond er een verandering plaats in de motivatie en doelstelling van VT. Men wou niet meer louter naar een werkkamp. Mensen werden zelfbewuster en wouden hun horizon verruimen en zichzelf verrijken, dus VT evolueerde mee naar zijn min of meer huidige vorm. Deze schaalvergroting heeft er mee toe geleid dat er nu een breed spectrum – van non-profit tot zeer commercieel – aan organisaties bestaat die VT projecten aanbieden (Butcher & Smith, 2010; Tomazos & Butler, 2009a, 2009b; Lyons & Wearing, 2012; Wearing, 2001).

2. Relatie tussen VT en ontwikkeling

De mogelijke risico's alsook de opportuniteiten die verbonden zijn aan VT zijn immer subjectief en zorgen dus voor polemiek tussen academici. In deze thesis wordt een overzicht opgesteld van de verschillende standpunten en aandachtspunten, met aandacht voor de machtsrelaties die spelen binnen VT.

a. Risico's

Centraal in de retoriek staat het gegeven dat VT een positieve impact heeft op de ontvangstgemeenschap (Sin, 2010; Wearing, 2003; Ingram, 2011). De focus van onderzoekers ligt veelal op de VWT in plaats van op de ontvangstgemeenschappen. Daardoor bestaat er in feite grote onzekerheid over het feit ofdat de beloofde voordelen wel daadwerkelijk gerealiseerd worden (Ingram, 2011; Fee & Mdee, 2011; Sin, 2010). Een bijkomende moeilijkheid is dat VT organisaties vaag blijven over de precieze inhoud van het werk (Tomazos & Butler, 2009a; 2009b).

Verwachtingen van toekomstige VWT over projecten en bestemmingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op sporadische berichtgeving in de media en de informatie van VT organisaties. Geconstrueerde en cultureel bepaalde percepties van "Andersheid" spelen een grote rol. Deze verspreiden zich door de internationalisering van representatie, bijvoorbeeld via sociale media. Indien commerciële touroperators erin slagen om dit proces van representatie te controleren bestaat het risico dat de toekomstige VWT een vervreemd beeld krijgt van de plaatselijke realiteit (Wearing, 2001). Veel organisaties promoten namelijk een gesimplificeerd beeld van de bestemmingen zodoende in te spelen op de verbeelding van potentiële VWT (Guttentag, 2009; Simpson, 2004; Wearing, 2001). Daarbij ligt de focus onvoldoende op plaatselijke sociale of economische noden en bewustzijn over de impact op alle betrokkenen. Zowel de controle als de participatie van de plaatselijke bevolking over wat er in hun omgeving gebeurt is vaak slechts oppervlakkig en organisaties hebben de neiging om eerder voor projecten te kiezen waarin VWT hun ideale rol zien, bijvoorbeeld weeshuizen en scholen (Sin, 2010). Aansluitend bij deze kritiek kan de vraag gesteld worden hoe VWT kunnen verwachten dat ze effectief voor "een verandering" zullen zorgen als ze niet eens begrip hebben van de noden van de gemeenschap die ze willen bijstaan (Ingram, 2011)?

Winsten voor lokale gemeenschappen worden vaak verder gereduceerd door de import van gespecialiseerde goederen of diensten die toegespitst zijn op de noden van de VWT. Sleutelposities binnen het management zijn veelal in handen van bedrijven buiten het gastland, waardoor carrièremogelijkheden en controle voor de lokale gemeenschappen verder gereduceerd worden (Wearing, 2001). Bovengenoemde aspecten doen vragen rijzen over de toegevoegde waarde en het nut van VWT projecten (McGehee, 2012; Tomazos & Butler, 2009a). Bovendien ontbreekt het aan een internationaal verplicht controlemechanisme, waardoor de verschillende VT projecten wereldwijd een lappendeken van vaak zelfverklaarde en dus wisselbare kwaliteit vormen (Tomazos & Butler, 2009a; 2009b).

Projecten worden gebaseerd op de noden, dus een gemeenschap moet in nood zijn om projecten de moeite waard te maken. Een rechtstreeks gevolg van deze benadering is dat de leden van de gemeenschap hierdoor van secundair belang worden (Guttentag, 2009; Simpson, 2004; Ingram, 2011; Sin, 2010). Het gevolg hiervan is dat een gemeenschap enerzijds te rijk kan worden voor VT projecten en anderzijds dat het afhankelijkheid stimuleert omdat de gemeenschap weet dat het door armoede verzekerd is van hulp (Sin, 2009). Daardoor bestaat het risico dat lokale gemeenschappen een foute perceptie van hulp ontwikkelen en verwachten dat hulp en infrastructuur gratis voorzien worden door organisaties van buitenaf. Een andere spanningsbron is dat projecten soms werken rond bepaalde doelgroepen in de gemeenschap, bijvoorbeeld vrouwen of gehandicapten, ten nadele van de rest van de gemeenschap. Het is dus steeds van belang zich bewust te zijn van de mogelijke machtsdynamieken die ontketend kunnen worden door projecten (Sin, 2010). Projecten met beperkte inbedding, die zich bijvoorbeeld enkel richten op hulp aan de allerarmsten, zullen na het bereiken van hun doel een gat creëren in de lokale economie als ze vertrekken. Indien er echter duurzaam samengewerkt wordt met de lokale gemeenschap en deze bijvoorbeeld *homestays* uitbaten waar de VWT in verblijven, creëert men een duurzame basis waarop men zelfstandig kan voortbouwen (Sin, 2010).

Wearing (2001) stelt dat VT echte uitwisseling stimuleert, indien de ontvangstgemeenschap als gelijke gezien wordt van de VWT en er een wederzijds leerproces plaatsvindt. In de realiteit zijn zowel organisaties als VWT vaak meer

gefocusd op het promoten van hun eigen bezorgdheden over het milieu of bepaalde lokale gewoonten in plaats van begrip te tonen voor de opvattingen van de lokale gemeenschap (Guttentag, 2009; Ingram, 2011).

Daarnaast is het zo dat voor de meeste projecten weinig of geen specifieke vaardigheden vereist zijn. Goede wil en compassie zijn zogenaamd voldoende (Conran, 2011; Guttentag, 2009; Sherraden et al., 2006). Men kan het feit in vraag stellen dat ze niet vertrouwd zijn met de lokale taal en cultuur en meestal slechts een korte tijd op het project verblijven (Simpson, 2004; Callanan & Thomas, 2005). Daarnaast wordt kritische reflectie over armoede zelden aangemoedigd en ligt de focus vaker op de voordelen voor de VWT dan op de voordelen voor de ontvangstgemeenschap (Callanan & Thomas, 2005; McGehee & Andereck, 2008; Palacios, 2010; Raymond & Hall, 2008; Simpson, 2004). Analyse van marketingmateriaal heeft aangetoond dat heel wat organisaties niet eens veel voordelen claimen in de vorm van vooruitgang via de projecten (Wearing, 2001; Simpson, 2004). Er is met andere woorden nood aan een debat of VT wel ethischer, kritischer en een pro-poor alternatief is tegenover massatoerisme (Butcher, 2003; Guttentag, 2009; Palacios, 2010).

Uiteraard hangt dit alles samen met de aard van de taken die VWT toegeschoven krijgen. Het is problematisch wanneer VWT werk uitvoeren dat leden van de lokale gemeenschap ook hadden kunnen doen en waar ze zelfs beter getraind voor zijn. Vooral omdat VWT in veel gevallen betalen om het werk te mogen doen (Guttentag, 2009; Daldeniz & Hampton, 2011). Een vicieuze cirkel daarbij is soms echter dat de lokale betrokkenen niet de juiste vaardigheden hebben om in het project te werken, waardoor men inzet op VWT, met als gevolg dat er geen nood meer is om de lokale bevolking op te leiden (Daldeniz & Hampton, 2011). Om ten slotte te vermijden dat er spanningen ontstaan door taken waar VWT ongeschikt voor zijn, zoals bijvoorbeeld de rol van een expert ter zake, is het belangrijk dat VWT slechts ondersteunende taken toegewezen krijgen of geselecteerd worden op basis van hun capaciteiten (Tomazos & Butler, 2012).

b. Opportunities

Deelnemers kunnen bijleren over complexe sociale, economische tot politieke kwesties in het gastland; of culturele verschillen die de reden voor een kloof tussen henzelf en de gastgemeenschap vormen (McGehee, 2012; Fee & Mdee, 2011). Onderzoek in het verleden heeft namelijk reeds aangetoond dat VT als een mogelijke katalysator kan dienen voor sociale bewustwording en intercultureel begrip en zo bijdragen aan vrede en een bredere sociale rechtvaardigheid (McGehee & Santos, 2005; Wearing, 2001; McGehee, 2012; McGehee, 2002). VT trekt hoofdzakelijk jongeren aan die vaak een globaal bewustzijn hebben, naast cultureel en economisch kapitaal (McGehee & Santos, 2005; McGehee, 2002). Het *volunteer framework* zorgt voor een open en betrokken houding van VWT. Voorbeelden hiervan zijn meer tolerantie, de ontwikkeling van cultureel bewustzijn en een breed perspectief op de wereld (Wearing, 2001; Coghlan, 2006; Ingram, 2011; Fee & Mdee, 2011). VT beschikt daardoor onweerlegbaar over de capaciteit om mensen te engageren (Palacios, 2010).

Ondanks concreet empirisch bewijs wordt VT in heel wat onderzoek dan ook voorgesteld als een positief alternatief voor massatoerisme. Doordat veelal gefocust wordt op de ervaring van de VWT wordt echter vaak voorbijgegaan aan het mogelijk collectieve voordeel van VT voor ontwikkelingslanden (Fee & Mdee, 2011; Conran, 2011). Voorwaarde is dat het zodanig georganiseerd, ontwikkeld en gepromoot wordt dat het de ervaring voor de VWT maximaliseert en tegelijkertijd de waardigheid en de cultuur van de begunstigden in ere houdt. Er mag geen sprake zijn van uitbuiting en de focus moet ontwikkelingsgericht zijn. VWT verblijven daarbij in lokale accommodatie, eten in lokale restaurants en maken zoveel mogelijk gebruik van het openbaar vervoer. Een andere mogelijkheid is dat lokale gemeenschappen bewust kiezen voor VT als een ontwikkelingsstrategie en om een platform te creëren waarbij men steun kan krijgen om lokale kwesties aan te pakken. Op deze manier zijn de agenda's van de gemeenschap en de potentiële VWT compatibel.

Dat heeft niet alleen economische en sociale voordelen, maar creëert ook de mogelijkheid voor zowel de VWT als de ontvangende gemeenschap om elkaar beter te leren kennen en begrijpen (McGehee & Andereck, 2009; Wearing, 2001; Fee & Mdee, 2011; McGehee & Santos, 2005). Zo ontstaat er een situatie waarin de emancipatie zowel van toepassing is op de VWT als op de ontvangstgemeenschap (Kincheloe & McLaren,

2003; Wearing & Ponting, 2009). Wanneer de projecten lokaal georganiseerd of uitgebaat worden faciliteren deze bovendien automatisch een culturele uitwisseling (Fee & Mdee, 2011). Los van deze samenwerking is het in het algemeen van belang om gelijkheid te bereiken boven culturele verschillen. Om die reden is de inclusie van de perceptie van de gastgemeenschap niet alleen belangrijk maar tevens een fundamenteel onderdeel van een structurele aanpak om meer gelijkheid te bereiken (Wearing, McDonald & Ponting, 2005).

c. Machtsrelaties

Heden is het besef algemeen doorgedrongen dat de buitenlandse hulp die rijke landen de laatste vijftig jaar hebben voorzien, heeft gefaald in het beëindigen van globale patronen van armoede en ongelijkheid. De zogenaamde superioriteit van het ontwikkelde Westen over de onderontwikkelde Derde Wereld houdt een positie van afhankelijkheid in zich (Wearing, 2001; Ingram, 2011; Sin, 2010). In dergelijke context wordt VT meteen gelinkt aan de geschiedenis van westerse dominantie en trekken vragen over effectiviteit en zelfs wenselijkheid de aandacht. Bepaalde antropologische stromingen hebben deze lijn in hun onderzoek doorgetrokken naar ontwikkelingshulp *an sich*, met als conclusie dat de westerse hulp zowel humanitair als koloniaal gemotiveerd is (Palacios, 2010; Conran, 2011).

Het risico bestaat dat VT projecten bijdragen tot de versterking van bestaande stereotypen en de kloof tussen de VWT en de ontvangstgemeenschap verdiepen door neokoloniale of imperialistische opvattingen. Die houden de ongelijke machtsrelaties tussen ontwikkelde en onontwikkelde landen, of soms zelf binnen landen zelf, in stand of verscherpen deze (Wearing, 2001; Daldeniz & Hampton, 2011; Ingram, 2011; Conran, 2011; Sin, 2010). De achterliggende boodschap is dat VWT bijdragen, ongeacht hun vaardigheden. Deze mythe is het meest problematische aspect van VT, omdat het ervoor zorgt dat de verwachtingen van de VWT over zichzelf en hun impact veel te hoog zijn. Men staat minder open om te leren van de "Anderen" omdat men zich automatisch in een superieure positie bevindt (Fee & Mdee, 2011; Simpson, 2004). In het licht van deze kritiek halen Raymond en Hall de rol van experts of leraars aan: *"inappropriate roles for inexperienced VWT that, by assuming these positions of power, could inadvertently reproduce cultural images of Western superiority"* (2008, p.531). Er wordt naar deze

'experts' geluisterd op basis van het feit dat men westerling is (Raymond & Hall, 2008; Wearing & McGehee, 2013; Palacios, 2010). Zo heeft het label 'VWT' belangrijke gevolgen voor de sociale relaties, een VWT is een identiteit die sterk bepaalt hoe de lokale bevolking hem waarneemt en zich ten opzichte van die persoon verhoudt. Dit heeft ook invloed op de identiteit en verantwoordelijkheid die VWT opgelegd krijgen van zodra ze de "vrijwilligershoed" opzetten (Palacios, 2010, p.867). Dat terwijl transnationale VT projecten net gekenmerkt worden door constante communicatiestoornissen door verschillen in taal en cultuur.

Een verhouding van "zorgende relaties" tussen VWT en de ontvangstgemeenschap zorgt voor een implementatie en reproductie van machtsverhoudingen, zonder uiteindelijke *empowering* van en voordelen voor de ontvangstgemeenschap want zij worden als passieve ontvangers gepercipieerd (Wearing, 2003; Sin, 2010). Dit stelt de VWT namelijk in een hogere positie want zij zijn automatisch de rijkere die hulp voorzien voor de armeren die slechter af zijn. Het benadrukken van deze kloof legt een hypotheek op het bouwen van sterke relaties tussen vrijwilligers en lokale ontvangers (Sin, 2009). Een paradoxale situatie, waarbij *"the call for responsibilities based on universal justice, or 'sameness' between people despite the distance, is itself continuously placing the 'same people' into distinct categories of the 'rich' and therefore ones who need to assume responsibilities; and the 'poor' and therefore ones who will always remain on the receiving ends of responsible actions"* (Sin, 2010, p.988). Bovendien wordt hierbij vaak vergeten dat de zorgende relaties ook een omgekeerde werking kennen want de ontvangstgemeenschap zorgt evenzeer voor de VWT (Sin, 2010). VT houdt deze ongelijkheid in zich, want men richt zich op potentiële VWT die sociaal en economisch sterk genoeg zijn om te kunnen reizen en het zich kunnen veroorloven om te betalen voor VT (McGehee, 2012; McGehee & Andereck, 2008; Sin, 2009).

Toch zijn er heel wat organisatoren van VT overtuigd dat een evenwichtige machtsrelatie tussen VWT en de ontvangstgemeenschap mogelijk is. Sommigen doen grote inspanningen om ervoor te zorgen dat de VT projecten bijvoorbeeld gecontroleerd of bestuurd worden door leden van de lokale bevolking. Daarnaast is een goede uitwisseling van informatie tussen de verschillende stakeholders ook van belang (McGehee & Andereck, 2008). Bovendien is het belangrijk te letten op de rol die VWT

toebedeeld krijgen door de VT organisatie. Hoe verhoudt die zich tot de lokale bevolking en zijn ze hiervoor geschikt (McGehee, 2012)? Andere organisaties hebben de uiteindelijke onafhankelijkheid van de betrokken gemeenschap als een inherente doelstelling van hun projecten (McGehee & Andereck, 2008; Comhlàmh, g.d.). Dit soort van organisaties stelt de westerse, kapitalistische, toerist- en consumptiegerichte perspectieven in vraag ten gunste van een meer egalitair model (Wearing & McDonald, 2002; Wearing, McDonald & Ponting, 2005; McGehee, 2012). Een moeilijkheid hierbij is wel dat de fundering van VT, net als toerisme in het algemeen, in een gecommmercialiseerd milieu ligt (Butcher, 2006; Butcher & Smith, 2010; McGehee & Andereck, 2008).

3. VT: nieuw potentieel voor ontwikkelingssamenwerking?

Waarbij leunt VT het meest aan, toerisme of ontwikkeling? Voorzien in ontwikkelingshulp is vaak het hoofddoel in VT projecten, maar zelden is dat het enige. Meestal is het een mix of is er sprake van overlapping met andere doelstellingen, zoals bijvoorbeeld bouwen aan internationaal wederzijds begrip en solidariteit wat internationale vrede moet stimuleren (Palacios, 2010; Sherraden et al., 2008 in Palacios, 2010; Fee & Mdee, 2011). VT overlapt met verschillende facetten van ontwikkelingshulp in die zin dat het vaak verbonden is aan bijvoorbeeld scholen of weeshuizen (McGehee, 2012). Het gebrek aan investeringen in sociale voorzieningen en zwakheden in het onderwijssysteem van derde wereldlanden vormen mee de reden voor de populariteit van dit soort projecten (Tomazos & Butler, 2009b; Wearing, 2001). VT organisaties beschikken over de capaciteit om te handelen als agenten van sociale verandering en kunnen een plaats voorzien om de machtelozen te versterken (McGehee, 2012).

a. Impact VT

Als men duurzame partnerschappen wil oprichten is het noodzakelijk om naast elkaar te werken met wederzijds respect, vertrouwen en betrouwbaarheid. Van de oude macro top-down benadering evolueren ontwikkelingstheorieën nu naar het micro niveau. Door op dit niveau samen te werken kunnen de oorzaken die aan de basis van problemen liggen gedefinieerd worden en van daaruit kan men mogelijke oplossingen formuleren. Het is een proces van inbedding dat niet op korte termijn kan plaatsvinden (Ingram, 2011; Voluntourism Guidelines, 2011).

Een noodzakelijk aspect is dat een structuur en duidelijke doelstellingen ontwikkeld worden indien men echt aan *empowerment* of armoedevermindering wil doen (Ingram, 2011). Dit om te voorkomen dat de duurzame resultaten die NGO's trachten te bereiken, met hulp van VWT, vaag blijven en men niet verder geraakt dan de gevolgen in plaats van de oorzaken van de structurele ongelijkheid aan te pakken (Tefler & Sharpley, 2008 in Conran, 2011). Een bijkomend probleem is het volgende: *"how ought one to respond to a man-made injustice that is neither any person's fault nor the sort of thing that any one person can remedy"* (Vogler, 2004, p.31-32 in Conran, 2011, p.1468). Dit is specifiek van toepassing op VT, omdat de schaal van verandering meestal gelimiteerd is tot het individu en de gemeenschap, op korte termijn (Conran, 2011). Om zagezegd korte

termijnresultaten te propageren hangen organisaties een waas van simpliciteit over ontwikkeling, waar participatie en goede intenties, bereikt met onopgeleide arbeid, voorgesteld worden als antwoord op de lokale problemen (Simpson, 2004; Ingram, 2011). Nochtans merken VWT die deelnemen aan korte termijnprojecten dat ze over onvoldoende tijd beschikken om een betekenisvolle verandering door te voeren (Palacios, 2010). Als tenslotte de geplande impact beperkt (indien negatief) of versterkt (indien positief) wordt, om VT projecten op lange termijn in stand te houden, dan is de veronderstelling dat VT anders is dan andere vormen van toerisme problematisch (Gray & Campbell, 2007).

De keuze van VT organisaties om trachten bij te dragen aan ontwikkeling houdt risico's in. Het gevaar is namelijk reëel dat jonge, westerse, onwetende VWT een nieuwe vorm van neokolonialisme vormgeven wanneer zij deelnemen aan projecten in ontwikkelingslanden. Hiermee neemt men het risico om de geloofwaardigheid van ontwikkelingsprojecten in het algemeen te ondermijnen (Palacios, 2010; Simpson, 2004; Wearing & McGehee, 2013; Sin, 2010). Om te vermijden dat VT projecten het voorwerp worden van kritiek is het van belang om persoonlijke en organisatorische verwachtingen te harmoniseren met de realistische capaciteiten van VWT (Palacios, 2010). Een taal van 'een verschil maken', 'iets betekenisvol doen', 'bijdragen aan de toekomst van anderen' stelt een ontwikkelingsagenda voor die tegelijkertijd een ondoordacht beleid en onrealistische verwachtingen schept (Simpson, 2004). Bovendien geeft deze boodschap een vertekend beeld omdat het niet de individuele VWT is die dit zal bereiken en mensen uit de armoede zal halen, maar wel het collectieve proces van culturele uitwisseling en bijdragen van allerhande VWT (Fee & Mdee, 2011).

b. Kan VT effectief een bijdrage leveren?

Kan VT een verschil maken als de VWT 'naast' de lokale bevolking aan de slag gaan om de plaatselijke noden aan te pakken? Momenteel staat het niet vast dat VT effectief tot verandering leidt. Alles hangt er op dit moment van af of organisaties al dan niet duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in acht nemen bij de evaluatie van projecten (Ingram, 2011). Op zijn slechtst kan VT leiden tot de commodificatie van armoede en machtsongelijkheid tussen een zogezegd arme, passieve host en geprivilegerde en dus zorgende VWT (Sin, 2009; Sin, 2010). VWT zouden zichzelf superieur kunnen voelen

tegenover de ‘achterlijke’ arme die hun hulp en kennis nodig heeft. Deze neokoloniale en imperialistische houding kan leiden tot *“a one sided domination and exploitation of members of visited societies by the privileged classes”* (Cheong & Miller, 2000, p.371-372). Willen helpen is niet voldoende, het is nodig dat elk project geëvalueerd wordt op zijn impact en hoe het een verschil tracht te maken. Net als NGO’s, dragen ook VT organisaties een verantwoordelijkheid tegenover de gastgemeenschappen waarmee zij samenwerken. Op dit moment slaagt men er in veel gevallen onvoldoende in om de waarden en het beleid van lokale gemeenschappen te erkennen. Zolang men hiermee niet aan de slag gaat, dreigt VT te vervallen in neokolonialisme in plaats van innovatieve ontwikkeling (Ingram, 2011; Sin, 2010).

De vraag of VWT in staat zijn om effectief bij te dragen aan ontwikkeling, ondanks hun beperkte capaciteiten, tijd en cultureel verschillende achtergronden houdt een paradox in tussen de verwachting van een VT project en wat effectief gebeurt wanneer de VWT aan de slag gaan. Daarom ligt de nadruk nu meer op de vraag of het idee van effectieve hulp niet eerder leidt tot een verkeerde interpretatie van de rol van de VWT (Palacios, 2010). VWT worden namelijk in veel gevallen verwacht een positieve impact te hebben op de gemeenschap waar men heen gaat, maar zij moeten deze taak volbrengen met tal van beperkingen. Als de ontvangstgemeenschap bijvoorbeeld een eurocentrische attitude aanneemt, verwachten zij vaak dat de VWT in staat zijn om op allerlei beleidsaspecten input en aanbevelingen te leveren. Deze onrealistische verwachtingen houden een risico in voor de ontwikkeling van problematische attitudes aan beide zijden (Palacios, 2010).

c. Een derde weg

Gezien de capaciteiten van de VWT is het realistischer dat projecten met de focus op internationaal en intercultureel begrip hun doelstellingen bereiken. Intercultureel begrip komt tot stand wanneer er in de projectervaring plaats is voor reflectie en culturele interactie (Palacios, 2010; Raymond & Hall, 2008; Wearing, 2001; Sherraden et al., 2006). Dergelijke initiatieven leiden tot de ontwikkeling van een economisch en sociaal bewustzijn en vormen op die manier een leerrijke ervaring. Dit alles op voorwaarde dat de ontvangstgemeenschap sterk betrokken is in het project in de rol van een zelfstandige gemeenschap (Palacios, 2010; Crabtree, 2008 in Palacios, 2010). VT

biedt hier een ideale mogelijkheid voor symbolische of wederzijdse relaties omdat de VWT niet centraal staat maar een gelijk onderdeel wordt van het systeem (Wearing, 2001). Het doel is dan om van elkaar te leren en daarbij erkennen dat lokale partners hun eigen competenties en vaardigheden hebben (Contribute-to-change.eu, g.d.).

Het is de taak van de organisaties om deze boodschap aan toekomstige VWT over te brengen en hun projecten te *reframen*. VT draagt het potentieel in zich voor een wederzijdse emancipatie (McGehee, 2012). Het is tenslotte zo dat projecten met in eerste instantie een focus op intercultureel begrip niet zullen leiden tot radicale en structurele veranderingen in het veld, maar het vormt wel een essentieel onderdeel in de bredere doelstelling van bewustzijnsverhoging (McGehee, 2002). Indien verschillende organisaties, groepen en bewegingen zich verenigen beschikt VT over de capaciteit om bij te dragen aan bredere en duurzamere sociale en rechtvaardige wereldagenda's en structurele veranderingen door de expansie van globaal bewustzijn over de politieke en economische oorzaken van globale ongelijkheid (McGehee & Santos, 2005; Conran, 2011).

Gezien de huidige kritiek op ontwikkelingshulp, net als op VT projecten, moet men de postkoloniale kritieken serieus nemen en nadenken over de focus van de projecten (Gray & Campbell, 2007, 466; Conran, 2011). Ligt hierin dan misschien een derde weg voor beide, waarbij de doelstellingen verlegd worden naar participatie en wederzijds leren om tot een duurzaam project en structurele verandering te komen? Een aandachtspunt hierbij is wel dat men zich bewust is van de complexe realiteit zodoende VT zijn sociaal en economisch potentieel kan realiseren zonder dat tegelijk ook stereotypen en interculturele misverstanden blijven bestaan (Raymond & Hall, 2008; Sin, 2009, 2010).

4. Verschillende verschijningsvormen van VT

Het belang van de kennis over de verschijningsvormen van VT ligt erin dat het slechts mogelijk is om onderzoek te verrichten naar zowel de mogelijke positieve als negatieve impact als dit landschap genuanceerd in kaart is gebracht (McGehee, 2012). In een vrije wereld kan men het bestaan van verschillende organisaties niet beletten. Waar wel aan kan gewerkt worden is transparantie en communicatie zodat de verschillende organisaties zich naast elkaar kunnen onderscheiden in hun afzonderlijke doelstellingen. Het uitgangspunt in deze thesis is dat projecten en organisaties niet opgedeeld worden in goed en slecht, maar dat het onderscheid ertoe bijdraagt dat er meer transparantie in de sector kan ontstaan en projecten beter afgestemd kunnen worden op zowel lokale noden als op het doelpubliek (Wearing, 2001).

a. Verschil in organisatie

Projecten en organisaties kunnen gepositioneerd worden aan de hand van een continuüm gaande van gecommmercialiseerd (meest aanleunend bij massatoerisme, winst als grootste drijfveer door niet-lokale bedrijven, consumptie van lokale gemeenschappen en natuur) tot niet-gecommercialiseerd (waarbij voordelen voor de lokale bevolking zijn, er sprake is van lokale participatie en er wordt geïnvesteerd in communicatie over de lokale standpunten en beleid naar de VWT toe) (Gray & Campbell, 2007). Winstgedreven projecten zijn eerder gericht op een vakantie-ervaring dan een altruïstische bijdrage aan een gemeenschap waarbij wordt gewerkt in eenvoudige omstandigheden in ruil voor kost en inwoon (Tomazos & Butler, 2009b; Wearing, 2001). De doelstelling van culturele projecten draait niet om winst maar wel om de versterking en het behoud van lokale culturele aspecten, zoals kunst en traditionele vieringen. Het kan ook gaan om projecten met de focus op de emancipatie van vrouwen (Tomazos & Butler, 2009b). Toch moet men oppassen een stempel te kleven op projecten in termen van bijvoorbeeld *commodified* of *decommodified*, want projecten kunnen elementen van beide in zich dragen (Gray & Campbell, 2007).

Organisaties verschillen zowel in grootte, structuur, missie als ervaring. Ze kunnen grotendeels onderverdeeld worden aan de hand van een aantal grote sleutelgebieden zoals bijvoorbeeld participatie van de lokale gemeenschap, vereisten voor de VWT en al dan niet gecommmercialiseerd (Fee & Mdee, 2011; Tomazos & Butler, 2009a; Wearing,

2001). *“At the one end of het spectrum you have not-for-profit international development organisations using VWT to accomplish the work they undertake, at the other there are commercial bodies offering placements to large numbers of volunteers and in many different countries”* (Power, 2007, p.29-30).

Er is een onderscheid te maken tussen multinationale ondernemingen en organisaties die slechts in één land werken, wat erop kan wijzen dat het hier gaat om een lokale, gespecialiseerde organisatie. Daarnaast is het ook van belang om te kijken naar de manier waarop deze organisaties zichzelf portretteren (Tomazos & Butler, 2009a; Wearing, 2001). Een risico van multinationale ondernemingen is dat de inkomsten terugvloeien naar het moederland, terwijl men promoot dat de inkomsten uit de projecten zogezegd terugvloeien naar de lokale gemeenschappen (Wearing, 2001). Organisaties met een beperkt aantal projecten in een beperkt aantal landen geven vaak te kennen dat het moeilijk is om financieel boven water te blijven en omwille van die reden vaak overstappen naar meer gediversifieerde projecten in een groter aantal landen. Een direct gevolg hiervan is de focus op uniekere projecten waarvoor vakantiegerichte VWT bereid zijn te betalen (Benson & Henderson, 2011). Onderscheid tussen projecten via VT operators en non-profit projecten uit zich vaak in een verschil aan faciliteiten. Zo verkopen commerciële organisaties vaak volledige pakketten, waar accommodatie en soms zelfs alle maaltijden bij inbegrepen zijn. Bij non-profitorganisaties staan de deelnemers hier in de meeste gevallen zelf voor in. Bij laatstgenoemde verwachten VWT meestal ook lagere standaarden qua accommodatie en service (Tomazos & Butler, 2012; Benson & Henderson, 2011; Wearing, 2001).

De vraag kan gesteld op basis van welke motivatie projecten opgestart worden. Staat de hulp aan gemeenschappen centraal of wil men ten dienste staan van de VWT (Tomazos & Butler, 2009b)? Een probleem ontstaat wanneer de noden en wensen van VWT, en dus winst, voorgaan op die van de gastgemeenschap (Guttentag, 2009; Wearing & McGehee, 2013). Met een verschuivende focus van altruïsme naar een die zowel het altruïstische als het hedonistische aspect van een ervaring in rekening brengt, kan bovendien de vraag gesteld worden of projecten aangeboden worden op basis van lokale noden of op basis van wat momenteel populair is (Tomazos & Butler, 2009b).

De kans is dan ook reëel dat commerciële organisaties een andere impact hebben op de gemeenschap dan de non-profit projecten (Guttentag, 2009; Fee & Mdee, 2011). Hoewel NGO's beter uitgerust zijn om met de problemen van commercialisering om te gaan, wil dat daarom echter niet zeggen dat ze efficiënt zijn of altijd nauw samenwerken met de lokale bevolking (Lyons & Wearing, 2008b). Het zou bovendien ook zeer kort door de bocht zijn om er van uit te gaan dat commerciële organisaties niet in staat zijn om tot duurzaam resultaat te komen of voordelen voor de lokale ontvangstgemeenschap te creëren (Fee & Mdee, 2011).

b. De non-profit status

Dit label geeft geen volledige zekerheid over een zogenaamde non-profit werkcode, het kan ook gaan over projecten die worden bestuurd door of werken voor non-profit organisaties. Non-profit kan dus louter slaan op een specifieke belastingstatus, maar wordt vaak gebruikt in de marketingstrategie wat erop wijst dat dit een groeiende rol speelt. Alle organisaties doen namelijk hun best om aan mogelijke 'klanten' duidelijk te maken dat hun producten en projecten ethisch en correct geprijsd zijn (Tomazos & Butler, 2009a; Tomazos & Butler, 2009b). Voor organisaties die geld vragen om deel te nemen vormen VWT met andere woorden belangrijke markttransacties (Fee & Mdee, 2011). De media draagt hieraan een steentje bij door de hoge prijzen van sommige VT projecten in vraag te stellen. Winstgedreven organisaties zijn vaak weigerachtig om te antwoorden op vragen over hun beleidskeuze en de reële bijdrage van hun projecten. In het algemeen verantwoordt men zich door te wijzen op de administratieve kosten van personeelsleden en de steun aan de projecten waarin zij betrokken zijn (Tomazos & Butler, 2009a; Tomazos & Butler, 2009b). Winst is een gevoelig onderwerp binnen deze sector, ook bij VWT die bereid zijn te betalen voor een authentieke ervaring want ten slotte *"does one not pay to volunteer in order to increase dividends to shareholders"* (Benson & Henderson, 2011, p.410).

c. NGO's

NGO's beschouwen VT meestal niet zomaar als een industrie of ervaring op vakantie. In de plaats daarvan proberen zij een vorm van sociaal toerisme uit te oefenen waarbij de intentie ligt op het creëren en beïnvloeden van nieuwe en positieve houdingen, waarden en handelingen bij zowel de toeristen als de ontvangstgemeenschap. Op deze manier

trachten zij doelbewust om toerisme en ontwikkeling zo duurzaam mogelijk te verbinden. NGO's proberen een andere boodschap te communiceren dan 'klassieke' commerciële en dus meer toeristische organisaties. De reden hiervoor is niet alleen om de kritiek op de toeristische initiatieven te ontwijken, maar ook om de verwachtingen van potentiële toeristen omlaag te halen wat bijvoorbeeld betreft de voorzieningen op locatie (Gray & Campbell, 2007; Palacios, 2010). Anders dan klassiek toerisme, hebben zij niet als hoofddoel om toeristische faciliteiten en ervaringen te voorzien (Gray & Campbell, 2007). Het is hierbij wel van belang bewust te zijn over de diversiteit van het NGO-landschap, want er bestaan grote verschillen tussen lokale en internationale NGO's en sommige NGO's fungeren meer als een bedrijf dan als een non-profitorganisatie.

NGO's werken veelal met een sociale ethiek en hebben tot doel om gemeenschappen bij te staan via projecten, gaande van educatie tot *empowerment* en het opzetten van duurzame projecten rond bijvoorbeeld toerisme (Wearing & McDonald, 2002; Wearing, 2001; Wearing, McDonald & Ponting, 2005; Hall, 1991). VT wordt met andere woorden gepercipieerd als *"a development strategy leading to sustainable development and centering the convergence of natural resource qualities, locals and the visitor that all benefit from tourism activity"* (Wearing, 2001, p.12). Volgens deze opvattingen kunnen NGO's beschouwd worden als plaatsen waar toerisme kan bestaan op een niet-commerciële manier met respect voor de gelijkheid tussen culturen en sociale groepen. Ze beschikken met andere woorden over het potentieel om VT een duurzamer gezicht te geven. (Wearing & McGehee, 2013; Wearing, 2001, 2004; Wearing & McDonald, 2002).

Centraal staat de inclusie of participatie van ontvangstgemeenschappen, de maximalisatie van de kwaliteit van de interactie van VWT met de lokale ontvangstgemeenschap en men legt nadruk op ethische waarden in de omgang met mens en natuur (Wearing, 2001; Wearing, McDonald & Ponting, 2005).

d. VWT

Is het de belangrijkste motivator van de VWT om ter plaatse te zijn in het project om hun CV op te smukken, nieuwe ervaringen op te doen en vaardigheden bij te leren om zo meer kans te maken op een job in de sector (Daldeniz & Hampton, 2011)? Of staat het verlangen om de wereld te zien en een bepaalde periode in het buitenland te wonen en

werken op de eerste plaats? Een andere motivatie is het gegeven dat men niet echt weet wat men met zijn leven moet doen of dat men iets nuttigs wil doen (Daldeniz & Hampton, 2011; Chan, 2011).

VWT zien zichzelf niet altijd als toeristen, maar toch komt hun profiel als VWT ermee overeen. Hun motivatie is namelijk volledig of gedeeltelijk om de wereld te zien en ze komen het land binnen met een toeristenvisum. Ze werken wel in de periode van hun verblijf, dragen bij tot sociaal of milieugericht bewustzijn, zijn lokaal betrokken en willen bijleren of ervaringen opdoen (Gray & Campbell, 2007).

Hoofdstuk II: Case-studies Thailand

1. Situering Thailand

Sinds het midden van de 19^e eeuw kenmerkt de relatie tussen Europa, de VS en Japan zich door een ongelijke economische macht (Conran, 2011). Hoewel Thailand nooit echt een kolonie was, wordt gesuggereerd dat *“the modern Thai nation was constructed partly in reaction to European power and Western discourses about progress and civilization”* (Wilson, 2004, p.16). De ontwikkeling van het land sinds de Koude Oorlog en de economische crisis in Zuid-Oost Azië in 1997 gaf blijk van deze spanning, want er werden heel wat economische akkoorden afgesloten in het voordeel van westerse en Japanse investeerders (Wilson, 2004). Deze investeringen hebben bijgedragen tot de zeer ongelijke verdeling van de welvaart en een verdere segregatie van de Thaise maatschappij door buitenlandse invloed. De toeristische industrie illustreert deze trend, want verlies van winsten wordt geschat tot 70 procent (Lacher & Nepal, 2010). Een ander voorbeeld is dat Thailand een hoog aantal NGO's kent, maar diegene die betrokken zijn in VT zijn hoofdzakelijk opgericht door buitenlanders. Dit geldt deels ook voor de projecten die in deze thesis onderzocht worden. De reden hiervoor is eenvoudigweg dat zij een betere toegang hebben tot buitenlandse VWT (Conran, 2011). De expansie van VT in Thailand is niet verrassend, gezien het feit dat buitenlandse toeristen behoren tot de grootste bronnen van inkomsten. Bovendien wordt dit ook verkocht als een manier om onopgeleide Thai uit de armoede te helpen omdat veel jobs in het toerisme geen hoogopgeleiden vereisen (Green, 2005; Coren & Gray, 2012).

In de jaren 60 en 70 kende Thailand de opgang van het massatoerisme, tegelijkertijd met een sterke economische groei op wereldschaal. Desondanks bleef chronische armoede een groot probleem in de provincies (Wilson, 2004; Coren & Gray, 2012). Bij zijn aantreden in 2001 beloofde premier Thaksin Shinawatra dan ook om de grootschalige armoede aan te pakken en in te zetten op nationale economische voordelen. Zijn populistische en nationalistische aanpak zorgde ervoor dat hij een grote aanhang ontwikkelde bij de arme rurale bevolking (Lacher & Nepal, 2010). Vergeleken met initiatieven van de koninklijke familie of de sociaaleconomische projecten van de regering onder het bewind van voormalig premier Thaksin en premier Yingluck Shinawatra hebben zowel lokale als internationale NGO's slechts een beperkte invloed.

Maar in een land van dergelijke omvang slagen zij erin om toch een significante impact te hebben op het leven van miljoenen inwoners op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau op vlak van migranten, Birmese vluchtelingen, etnische minderheden tot gezondheidszorg (Conran, 2011).

2. Situering Case studies

De projecten die de focus vormden van het onderzoek liggen verspreid over heel Thailand, de Thai Child Development Foundation bevindt zich in het zuiden van Thailand terwijl de projecten van Greenway zich in het centrum en het uiterste noorden in de bergen bevinden. Dit houdt in dat de sociale en economische context van de projecten helemaal anders is. Het zuiden is veel rijker en vruchtbaarder ten opzichte van het centrum en ook het noorden van het land. De armoede is in verhouding tot de rest van het land relatief laag. Het noorden van Thailand is een heuvelachtige rurale regio die veelal wordt bevolkt door gemeenschappen van bergvolkeren, dit zijn etnische minderheden zoals de Karen, Hmong, Mien, Lahu, Lisu en Karen. Door de linguïstische en culturele verschillen, maar ook door hun gebrek aan ervaring met de werking van de moderne economie behoren zij tot de marges van de Thaise maatschappij (Lacher & Nepal, 2010).

a. Thai Child Development Foundation

De Thai Child Development Foundation (TCDF) is gelegen vlakbij de stad Paksong in het zuiden van Thailand aan de grens met Myanmar. De regio is zeer vruchtbaar, waardoor de bevolking deel uitmaakt van een van de rijkere provincies van het land. De stichting is opgericht door twee Nederlandse dames die in Thailand werken en wonen, de overige medewerkers zijn uitsluitend van Thaise origine. Er wordt zoveel mogelijk samengewerkt met lokale werknemers, instituten en projecten om de sociale inbedding van de stichting te vergroten. Men baseert zich deels op het gebruik van lokale kennis en systemen. Tenslotte is TCDF een non-profit organisatie wat wil zeggen dat alle inkomsten naar de projecten gaan.

De focus van de stichting ligt op de ondersteuning en begeleiding van achtergestelde kinderen, gaande van fysieke of mentale beperkingen tot leerstoornissen zoals ADHD of autisme. Het gaat met andere woorden om kinderen die buiten het reguliere

schoolstelsel vallen. Deze kinderen krijgen begeleiding in kleine groepen van lokale professionals en men tracht hen vaardigheden bij te brengen zodat zij later toch een zelfstandig leven kunnen leiden.

Het werk in de stichting kan onderverdeeld worden in vijf grote projecten, waarin telkens de individuele situatie van het kind centraal staat. De projecten bestaan uit medische zorg voor noodgevallen en de ondersteuning van gehandicapten; de Speciale School voorziet educatie voor kinderen met beperkingen; via voedingsprogramma's krijgen financieel zwakke families ondersteuning in de vorm van gezonde voeding; daarnaast staan beurzen ter beschikking om meer kinderen de kans te geven zo lang mogelijk naar school te kunnen gaan; ten slotte tracht men via het Weesprogramma kinderen in hun eigen omgeving op te vangen. In al deze projecten wordt zeer veel belang gehecht aan een goede samenwerking tussen de professionele Thaise staff, diegenen die instaan voor de kinderen, dorpsverantwoordelijken, leraars, dokters, bureaus of wie op basis van de specifieke omstandigheden van het kind betrokken is (Thaichilddevelopment.org, g.d.).

In het kader van deze thesis ligt de focus op de activiteiten op het domein zelf, met andere woorden de Speciale School en het onderhoud van het domein. De rol van de VWT in dit project is eerder een ondersteunende functie dan die van een leraar of expert. VWT worden op het project toegelaten op basis van een verblijf van minimaal een week, waarin vijf dagen wordt gewerkt en men twee dagen vrijaf krijgt. Werkdagen verlopen aan de hand van een strikt werkschema, waarbij een coördinerende VWT – positie voor VWT die minstens een maand blijven - supervisie heeft over een goed verloop van het werk.

De VWT vervullen vooral ondersteunende taken waarvoor geen specifieke vaardigheden vereist zijn. Omdat de VWT niet de juiste opleiding en achtergrond hebben, krijgen zij geen aandeel in de werking van de school en de andere specifieke projecten van de stichting. In het weekend worden er echter educatieve en ontspannende activiteiten georganiseerd voor de kinderen uit het dorp. Indien VWT langer dan een week blijven mogen zij deelnemen aan de organisatie van enkele activiteiten zoals groepsspelen of een taalles.

VWT werken in ruil voor gratis overnachting en krijgen korting op de maaltijden. Ze verblijven in zeer eenvoudige omstandigheden en hebben enkel koud water ter beschikking. Om te voorkomen dat VWT met de verkeerde intenties op het project terecht komen wordt hen gevraagd om vooraf een motivatie in te dienen.

Op vrije dagen kunnen VWT deelnemen aan toeristische activiteiten die de dorpsbewoners organiseren om via kooklessen, een tocht op een bamboevlot of een trekking de regio beter te leren kennen. De inkomsten hiervan gaan rechtstreeks naar de lokale bevolking. Een andere bron van inkomsten vormen toeristen, die kunnen verblijven in bungalows op een apart deel van het domein. Ook zij kunnen deelnemen aan deze activiteiten. Dagelijks bestaat ook de mogelijkheid om in te schrijven voor yogalessen of massage. De inkomsten van de toeristen en de activiteiten georganiseerd door TCDF gaan rechtstreeks naar de stichting (1.F.).

b. Greenway Thailand

Greenway is een Thaise organisatie, opgericht door een Thaïis-Nederlands koppel. Greenway maakt deel uit van Green Lion, een internationale merknaam voor organisaties zoals Greenway, verspreid over Zuid-Oost Azië die VT projecten organiseren gerelateerd aan onder andere cultuur, reizen en onderwijs. De doelstelling van alle leden van the Green Lion, waaronder Greenway, is *“to provide unique and excellent life changing programs which help facilitate international understanding, foster lifelong friendships, and to touch peoples lives to help create a more responsible society and a better planet”* (thegreenlion.net, 2008-2009). De hoofdzetel van Greenway ligt in Singburi, waar zich de helft van de projecten bevinden. Voor andere projecten verplaatsen de VWT zich voor een minimumperiode van een week naar de projectlocaties bij de Birmese grens of de bergen in het noorden van Thailand. In tegenstelling tot de hoofdlocatie Singburi – die bekendstaat als de rijstschuur van Thailand – bevinden de projecten op verplaatsing zich in arme rurale regio's (2.N.).

Via de sociale projecten tracht men een significant verschil te maken op lange termijn, het gaat hierbij om weeshuizen of bouwprojecten. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om deel te nemen aan projecten rond milieubehoud of het verzorgen van dieren. Tenslotte kunnen VWT ook deelnemen aan een cultureel project waarbij de focus niet in eerste instantie ligt op gemeenschapswerk, maar wel op een culturele onderdompeling

en uitwisseling, terwijl men verblijft bij een Akha gemeenschap. Deze gemeenschap leeft geïsoleerd in de bergen in primitieve, armoedige omstandigheden. Als VWT help je mee aan infrastructuurwerken in het dorp, maar verken je ook de omgeving en maak je kennis met lokale tradities, folklore en ceremonies. In het kader van een culturele uitwisseling wordt ook van de VWT verwacht dat zij hun culturele gewoonten en gebruiken voorstellen. Haaks op dit project staan de projecten van Greenway die niets te maken hebben met werken maar enkel draaien om ontspanning en amusement, zoals bijvoorbeeld Thai Box, meditatie of een georganiseerd verblijf aan het strand (thegreenlion.net, 2008-2009).

Alle programma's zijn volledig georganiseerd en VWT worden altijd begeleid. Voor alle projecten is er een vaste prijs, de programma's met de focus op werken kosten 125 euro per week en de programma's die eerder draaien om ontspanning bedragen 250 euro per week. Er wordt altijd samengewerkt met zendende organisaties in het Westen werken die VWT 'recruteren'. Afhankelijk van de commerciële focus van deze agenten worden door hen bepaalde projecten uitgekozen en gepromoot. Ook de prijs varieert, elke agent bepaalt die zelf, waardoor dit soms resulteert in verschillen tussen zendende organisaties in eenzelfde land (2.N.). Naast deze commerciële vleugel zijn de sociale projecten van Greenway ook gelieerd aan een non-profit werking in de vorm van de Pittaya Suwan Stichting. De samenwerking met buitenlandse agenten verloopt op basis van non-profit principes. De VWT die via deze weg op de sociale projecten komen, betalen slechts 125 euro voor twee weken en dat geld gaat rechtstreeks naar de projecten. Er is met andere woorden geen geld dat naar logistiek of administratieve kosten van Greenway zelf gaat. Daarnaast worden er een aantal keer per jaar ook werkkampen georganiseerd die volledig gratis zijn voor de VWT, men werkt in ruil voor een bed en eten (pitayasuwan.org, 2013).

In het kader van deze thesis is het onderzoek toegespitst op twee projecten waar de onderzoeker aan deelgenomen heeft, enerzijds het weeshuisproject en anderzijds het culturele project bij de etnische minderheid, de Akha. De reden voor de keuze voor het weeshuis is omdat Greenway op zijn website adverteert dat het voor echte verandering zorgt en lange termijndoelstellingen en resultaten nastreeft. Gezien de bedenkingen geformuleerd in het theoretische luik van deze thesis, vormde dit een interessante case

om in de praktijk onder de loep te nemen. De motivatie voor het culturele project is gebaseerd op het feit dat in de literatuur omtrent VT gesuggereerd wordt dat VT de focus niet zou moeten leggen op het werken aan verandering maar op een leerrijke culturele ervaring. Dat komt volledig overeen met de doelstelling van dit project, waardoor het een ideale tegenhanger vormt van het “klassieke” weeshuisproject.

Hoofdstuk III: Methodologie

1. Veldwerk

Het uitvoeren van etnografisch veldwerk betekent in de eerste plaats een originele bijdrage door zelf de theorie aan de praktijk te toetsen en op die manier een uniek onderzoek uit te voeren. De relevantie wordt verder vergroot door een gebrek aan academisch onderzoek en dus inzicht in VT, waardoor er nood is aan het verzamelen van reële data om tot een uitgebreidere academische kennis te komen.

a. Kwalitatief onderzoek

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een kwalitatieve methode, in de vorm van interviews in de verschillende case studies. De motivatie hiervoor is dat een kwalitatieve methode *“is ideally suited to answering questions about the meanings, interpretations and explanations people associate with particular phenomena”* (Seale, 1999 in Gray & Campbell, 2007, p.468). De analyse van de data verloopt op inductieve wijze, waarbij de keuze voor de parameters is afgeleid van de informatie die het meest aan bod kwam in de interviews (Chan, 2011). Dit sluit aan bij een constructivistische *grounded theory* benadering van de data, wat wil zeggen dat opvallende thema's gezien worden als een resultaat van interactie tussen onderzoeker en informant. Het constructivistische aspect hierin staat voor het feit dat onderzoek een interpretatie van de sociale realiteit inhoudt en geen exacte weergave of kopie (Charmaz, 2002 in Gray & Campbell, 2007). *Grounded theory* is bovendien nuttig wanneer er niet heel veel materiaal beschikbaar is over een thema zoals hier het geval is (Gray & Campbell, 2007). Resultaten worden gestructureerd rond de parameters in de analyse met *verbatim* quotes ter illustratie (Charmaz, 2001 in Gray & Campbell, 2007; Gray & Campbell, 2007). Er werd ten slotte getracht geen stigma's te creëren via de interviews. De data zullen daarom onderzocht worden vanuit verschillende perspectieven en de aandacht gaat daarbij gelijkmatig naar positieve en negatieve aspecten (Raymond & Hall, 2008; Palacios, 2010; Guttentag, 2009).

Kwalitatief onderzoek houdt een element van subjectiviteit in, waar men alert over dient te zijn bij de productie van wetenschappelijke kennis (Bernard, 2006 in Palacios, 2010; Raymond & Hall, 2008). Wat betreft de aantijgingen in dit onderzoek geldt volgende opvatting van McGehee & Andereck: *“It is important to note that this study was not*

designed to make any claims of generalizability. Instead, it was designed as a case study that could be refined and replicated in other VT destinations” (2009, p.43). Er wordt vergeleken met parameters uit de literatuur, niet met andere organisaties dan de voorziene case studies, om zo tot nieuwe inzichten te komen (Benson & Blackman, 2011).

b. Niet of half gestructureerde interviews

Als voorbereiding op de interviews werden een aantal vragen genoteerd zoals de werking van de organisatie, het beleid en communicatie, impact van het project, taal en culturele barrières en contact met de lokale bevolking. In de loop van het interview kwamen deze op ongestructureerde wijze aan bod, in de volgorde waarop de geïnterviewde ze ter sprake bracht. Indien bepaalde zaken ontbraken op het einde, werden deze elementen specifiek aangehaald door de onderzoeker (Benson & Blackman, 2011). Omdat vooraf aan de interviews al informele gesprekken plaatsvonden, kreeg de onderzoeker soms al informatie zonder dat daar expliciet naar gevraagd werd (Daldeniz & Hampton, 2011).

Interviews vonden pas plaats nadat een minimale vertrouwensband was ontstaan tussen de onderzoeker en de informant, zodoende barrières te laten wegvallen om over bepaalde zaken te durven praten. Interviews duurden gemiddeld een half uur tot een uur (Daldeniz & Hampton, 2011). De transcriptie verliep *verbatim* om ervoor te zorgen dat nuances niet verloren gingen en alles zo accuraat mogelijk verliep (Chan, 2011). In totaal vonden er 21 interviews plaats met informanten in de verschillende projecten. Informele gesprekken worden gerekend onder veldwerknota's en zijn dus niet apart als interview geklasseerd. Verdere details hierover worden uiteengezet bij de onderzoekdetails in dit hoofdstuk.

c. Participatieve observatie

De logistieke uitdagingen om de informanten te kunnen interviewen en het niveau van vertrouwen dat bereikt moest worden, maakten dat participatie van de onderzoeker in de projecten noodzakelijk was (Daldeniz & Hampton, 2011). De onderzoeker verbleef daarbij minimum één week op eenzelfde project en ging deeltijds participatief mee aan de slag als VWT. Tijdens de participatieve observatie nam de onderzoeker dus zowel de rol aan van VWT als van onderzoeker (Conran, 2011). De overige tijd werd ingevuld met

informele gesprekken en interviews. Dat wil zeggen dat onderzoeker niet ingeschreven was als volwaardige deelnemer aan de programma's. De VWT en de projectmedewerkers waren op de hoogte van de identiteit van de onderzoeker bij het uitvoeren van participatieve observatie. Het feit dat de onderzoeker altijd een notitieschrift bij zich droeg net als een *smartphone* die dienst deed als recorder, herinnerde de VWT ook aan de rol van onderzoeker. Tijdens observaties werden veldwerknota's gemaakt, deze bestonden uit de verwerking van informele conversaties of discussies met of van de informanten onderling, alsook briefings (Benson & Blackman, 2011).

Zoende een meer 'holistisch' beeld van de organisaties en projecten te ontwikkelen werd de participatieve observatie en de interviews aangevuld met een analyse van de informatie op de websites van beide organisaties, advertenties in folders en voorbereidende informatie voor potentiële VWT (Benson & Blackman, 2011). Al het verzamelde onderzoeksmateriaal wordt op gelijke manier behandeld als de interviews, omdat ze een integraal onderdeel vormen. De data "*consisted of informal interviews, field notes, pictures and written documents which were then sorted and transformed into an analysable form [...] to summarise the unsorted data into related themes and patterns and to develop explanations or theses for any relationships*" (Walsh, 2003 in Tomazos & Butler, 2012, p.181).

d. Onderzoekdetails

De organisaties waarbij het onderzoek uitgevoerd werd waren enerzijds een non-profit stichting en anderzijds een hoofdzakelijk commerciële organisatie. Alle interviews zijn uitgevoerd in het Engels of het Nederlands, opgenomen en later getranscribeerd. De informanten waren hiervan op de hoogte en konden de opname op elk moment onderbreken.

Doordat de onderzoeker tijdens haar aanwezigheid vriendschapsrelaties opbouwde met sommige VWT en medewerkers, kan dit mogelijk verwarrend geweest zijn voor andere VWT of personeel, omdat het moeilijk te definiëren was wanneer de rol van onderzoeker werd aangenomen. Bovendien bestaat in Thailand een speciale term waarmee blanke buitenlanders worden aangeduid en zelfs aangesproken, namelijk

'farang'. Het onderscheid dat gemaakt wordt tussen Thai en buitenlanders wijst erop dat men hier een bepaalde status aan koppelt en een specifieke invulling van sociale relaties. Positieve connotaties van 'farang' zijn moderniteit en vooruitgang, maar negatieve aspecten zijn roekeloosheid en onzedelijkheid. Tijdens het onderzoek, net als bij de onafhankelijke verplaatsingen doorheen het land, valt op dat Thai graag westerlingen kennen of zich ermee associëren; de historische link met de idee van sociaal kapitaal dat hieraan verbonden zou zijn bestaat tot op heden (Conran, 2011).

Op het moment van het onderzoek waren er in TCDF naast de eigenaar en de projectverantwoordelijke voor het project drie VWT aanwezig. De VWT waren afkomstig uit Duitsland, Nederland en Maleisië; en waren tussen de 25 en 38 jaar oud. De oprichtster is een Nederlandse dame die gehuwd is met een lokale Thai en zelf de taal ook spreekt. Door een de taalbarrière vonden met de Thaise medewerkers - in het project werken vijf vaste personeelsleden - informele gesprekken plaats waarvan de neerslag is genoteerd in veldwerknottities (1.F.). Een bijkomende motivatie voor informele gesprekken is het feit dat *"formal interviews connote a sense of hierarchy in Thailand"* (Wilson, 2004 in Conran, 2011, p.1459).

De leeftijden van de VWT bij Greenway lag significant lager, met de gemiddelde leeftijd tussen 18 en 25 jaar, met uitzondering van een twee dames van 50. Deze deelnemers kwamen uit Duitsland, Scandinavië, België en Nederland. Daarnaast vond een interview plaats met de verantwoordelijke voor de projecten, die tevens een Schot is. Hij is door de organisatie aangeworven na veelvuldige vrijwilligersdienst bij de organisatie. Ook hij spreekt de Thaise taal en is gehuwd met een Thaise vrouw. De coördinatoren van specifieke projecten waren telkens Thai en met hen vonden informele gesprekken plaats, doordat het bijna onmogelijk was om een afspraak voor een interview te maken. Zij stonden in voor de logistieke organisatie waardoor zij een onvoorspelbaar dagschema hadden en continu in de weer waren. In het kader van het onderzoek is er gekozen om bij Greenway enkel VWT te interviewen die deelnamen aan de projecten met een hoofdzakelijke vrijwilligersfocus, zoals het weeshuis en het culturele project bij het bergvolk. Het weeshuis is het meest populaire project met het grootste aantal VWT, waardoor er daar met negen interviews ook het meeste plaatsvonden. Aan het culturele

project namen drie VWT deel, die allemaal geïnterviewd zijn, net zoals de lokale Thaise projectcoördinator (2.N.; 2.O.).

Ten slotte vond ook één interview plaats met het noordelijke afdelingshoofd van de Thaise NGO PDA, Population and Community Development Association, die zich vooral richt op familieplanning en medische ondersteuning, waaronder de bestrijding van Aids door de promotie van anticonceptiemiddelen. Ze houden er een zeer kritische visie op na ten opzichte van VT projecten met ontwikkelingsdoelstellingen. Enerzijds omdat ze bezorgd zijn over het gebrek aan capaciteiten van de VWT die meestal slechts voor een korte periode komen meedraaien en anderzijds omdat ze vrezen voor neokoloniale machtsverhoudingen. VWT komen naar projecten met de bedoeling om te helpen, zonder er bij stil te staan dat zij misschien ook heel wat zouden kunnen bijleren van de lokale gemeenschappen (Pdacr.org, g.d.). Gezien deze opvattingen vormt deze NGO door hun kritische standpunt een interessante tegenhanger in het onderzoek van deze thesis.

De zwakke schakel in het onderzoek is ongetwijfeld de taalbarrière, waardoor er met de leden van de lokale gemeenschap hoofdzakelijk informele gesprekken plaatsvonden. In het kader van het onderzoek creëert dit een onbalans ten opzichte van het aantal interviews met VWT. Er wordt getracht deze onbalans te counteren door diepgaande en meervoudige interviews met de projectverantwoordelijken van Thaise origine. Anderzijds maakt de focus van het onderzoek het mogelijk om toch waardevolle informatie over de realiteit ter plaatse te bekomen, ondanks deze onmiskenbare beperking.

Een tweede belangrijke opmerking is de omschrijving van de “lokale gemeenschap”. Doordat doorheen de gehele thesis gesproken wordt over de lokale gemeenschap, de ontvangstgemeenschap of de lokale bevolking worden zij voorgesteld als een homogene groep. Dit is echter niet het opzet, want er is wel degelijk onderscheid tussen bijvoorbeeld rollen van mannen of vrouwen in de projecten, net als dat er binnen gemeenschappen spanningen kunnen voorkomen. De motivatie om hen als groep te omschrijven is omdat ze een tegenhanger vormen voor VWT, die ondanks hun verscheidenheid ook als groep worden aangehaald zodoende de twee partijen duidelijk te kunnen omschrijven.

2. Parameteranalyse

In het onderzoek zal getracht worden een diepgaande analyse te maken van de interne werking van de verschillende organisaties en projecten. Kennis omtrent deze aspecten maakt het mogelijk om de werking van VT te optimaliseren en eventuele problematische aspecten aan te kaarten en na te denken over mogelijke oplossingen of alternatieven.

De analyse is gebaseerd op vijf kapstokken of parameters die op inductieve wijze zijn geselecteerd, zoals in het luik 'Kwalitatief onderzoek' uiteengezet is. De verschillende parameters zijn de doelstellingen van de projecten, de verwachtingen versus de capaciteit van de VWT, de communicatie, wederzijds cultureel (on)begrip en de participatie van de lokale gemeenschap. In het volgende hoofdstuk zullen de verschillende parameters, voorafgaand aan de analyse, concreet uitgelegd worden.

Hoofdstuk IV : Kritische analyse van VT projecten

1. Doelstelling project

In dit deel zullen de doelstellingen en de structuur van de projecten dieper geanalyseerd worden om zo een beter zicht te krijgen op verschillende beleidswijzen. Organisaties richten zich bewust of onbewust op een bepaald doelpubliek. Langs deze krijtlijnen kan ook in meerdere of mindere mate het onderscheid tussen commercieel en non-profit gemaakt worden. Verschillen in de interne werking en de houding die men onder andere aanneemt tegenover de VWT. Ten slotte leidt de keuze van specifieke doelstellingen – los van bovengenoemde factoren - ook tot een bepaalde invulling van de projecten.

a. Commercieel versus non-profit

I. Invloed van de VWT op het aanbod

Uiteenlopende motivaties leiden VWT naar andere soort projecten. Aansluitend bij de voorbeelden in het theoretisch luik haalden VWT in de verschillende projecten dan ook uiteenlopende argumenten aan (Tomazos & Butler, 2012). De keuze voor goedkope projecten en dus accommodatie kunnen een manier zijn om een duurdere reis naar dezelfde bestemming te omzeilen (Tomazos & Butler, 2012; Wearing, 2001). Een VWT bij TCDF vond het belangrijk

“To get to know local people and the volunteers. Because you can learn something from everyone [...] Contact with people from other cultures confronts you with your own opinions and makes you more open-minded.” (1.D.).

De bedenking van een lange termijn VWT bij Greenway vat de variatie in motivaties samen:

“Some people really come to volunteer, they want to help and others are more on working holidays. They do the introduction week, elephant project and beach and maybe one week of volunteering in the orphanage or teaching, so they are not really into the project I think, it's rather just to have the experience. “ (2.E).

Er bestaat een duidelijk onderscheid tussen VWT die eerder vakantiegericht zijn en zij die eerder vrijwilligersgezind zijn. De meesten zitten waarschijnlijk ergens tussen deze twee, waarbij de vakantiefactor een motiverend aspect is om aan VT te doen. Het feit dat veel organisaties de projecten aanbieden als, onder andere, een leuke ervaring, bevestigt dit (Tomazos & Butler, 2009a, 2012; Wearing, 2001; Daldeniz & Hampton, 2011; Gray &

Campbell, 2007; Sin, 2009). Het grote aanbod van projecten bij Greenway legt deze verschillen bloot:

“People who are coming to the work through non-profit don’t expect the nice accommodation, they expect to live in a tent or so. Sometimes they work late, to make sure they get things finished. And here, the other people, they put their tool down when it’s time. It’s a different mindset.” (2.A.).

Deze uiteenlopende motivaties hebben onmiskenbaar een effect op de organisaties die de projecten aanbieden en de VWT onderling (McGehee, 2012).

“Er zijn verschillende soorten verwachtingen bij VWT, sommigen komen met een vrijwilligersspirit en willen echt iets bijdragen. Als ze dan in een project komen dat meer gericht is op het hosten van VWT en die willen dat VWT blij zijn is dat ook een manier om geld te verdienen, het is commercieel. [...] Het gebeurt dan vaak dat mensen teleurgesteld weggaan. Maar als je het andere, duidelijke namen geeft en de teleurstelling voorkomt, dan denk ik dat het allemaal opgelost wordt. Het is die onbalans die herstelt moet worden.” (1.C.).

De eigenares van TCDF staat ook kritisch tegenover deze ontwikkeling:

“Je moet sterk in je schoenen staan om de juiste balans te behouden tussen het nut van VWT en het vervallen in ‘Wij doen dit, want wij organiseren VT.’ voor welke reden dan ook. Dat er zo’n structuur is dat de VWT hard werken, dat ze het werk doen dat goed is voor het project, niet voor de VWT. Veel VT projecten veranderen naar “kom we kopen olifanten dan hebben we een olifantenproject”. Dus om kritisch te blijven, ook al is het natuurlijk aantrekkelijk voor een buitenlandse toerist om met gehandicapte kinderen te werken, is het in ons geval beter dat de staf dat doet die ervoor is opgeleid. Er zijn echter heel veel VWT die niet in de tuin willen werken. De vraag is dan, passen wij dan ons project aan of zeggen we dan dat je niet in ons project past?” (1.C.).

Een gevolg hiervan is dat de invulling van de projecten bij elke organisatie anders is (Chan, 2011). Projecten variëren tussen altruïsme en hedonisme, de invulling van de taken en de activiteiten hangt hiermee samen. De drie verschillende olifantenprojecten die Greenway aanbiedt illustreren deze trend:

“Umphang is more like an adventure week for entertainment. It’s a place where you do something for the elephants, but you also do a lot of very nice activities. These elephants are not in real need for the VWT. In Kanchanaburi the elephants are sick, crippled or old,

so that place is called a sanctuary. I think this is rather a place where VWT really help the elephants.” (2.E.)

“In Lampong is the experience, you are looking after the elephants the whole day but the accommodation is nice with a swimming pool. It’s luxurious. These elephants have been street elephants, they have been treated badly.” (2.K.)

Onderzoek wijst erop dat vakantiegerichte VWT hun bestemming zullen kiezen op basis van advertentie en promotie hierover.

“The expensive project may look nice, but it’s not only about the exotic experience. You also want to do something good, a project with benefit for the locals.” (1.D.)

Een klein aandeel van de VWT, de zogenaamde altruïstische VWT, zal zijn bestemming kiezen op basis van mogelijkheden die aan hun motivatie beantwoorden (Chan, 2011).

Dit [TCDF] gaat toch wel iets verder omdat het niet alleen bijdraagt aan deze plek, maar ook aan de bredere omgeving. [...] Het is lokaal ingebed, en je moet hier ook echt wel werken. [...] Ik ben ook op vakantie natuurlijk, maar ik denk dat de mensen die hier komen er net iets meer over nadenken. Ik denk dat als je helemaal niet bewust bent van milieu, sociale problematiek... dat je niet zo snel hier terechtkomt” (1.A.)

In beide onderzochte projecten waren de VWT tenslotte afkomstig uit verschillende leeftijdsgroepen, zoals in de methodologie werd uiteengezet. Hierbij kan vervolgens de vraag gesteld worden of leeftijd een invloed heeft op de persoonlijke motivatie om aan VT te doen (McGehee & Andereck, 2009). Bovendien bleek uit interviews dat vooral oudere VWT zich meer bewust waren van zowel voor- als nadelen van VT (1.F.; 2.N.; 2.O.).

Kenmerkend voor VT is net de mix tussen werk en ontspanning, voorgesteld als een win-win situatie voor commerciële organisaties, want

“It’s more a mixture: you come here to come volunteering, but maybe you can make a combination with doing a trekking in the jungle. You are in Thailand anyway, so it’s a great opportunity to do this; you can either stay in a temple or go to the beach.” (2.A.)

Het blijft echter een uitdaging voor VWT om de balans te zoeken tussen altruïstische zelfopoffering en het hedonistisch nastreven van bepaalde verlangens, want het concept *an sich* houdt deze contradictie in (Ingram, 2001; Tomazos & Butler, 2009a).

II. Focus op non-profit

VT beschikt over het potentieel om aan duurzaam toerisme en ontwikkeling tegelijkertijd te doen *“which contributes to the economic health of a community through a combination of limited resource consumption and the injection of money into a community in ways that limit leakages”* (McGehee & Andereck, 2009, p.43). Het geld van de VWT wordt gebruikt om de organisatie en specifiek de projecten te ondersteunen, men werkt daarbij op basis van een lange termijnstrategie. Winst en het creëren van een aantrekkelijk project om zoveel mogelijk potentiële VWT aan te trekken vormen niet de hoogste prioriteit (Wearing, McDonald & Ponting, 2005).

Op een paar uitzonderingen na, vormt dit model vormt grotendeels de structuur waarop TCDF gebaseerd is. Bij Greenway zijn er verschillen, omdat ze zowel samenwerken met commerciële als non-profit agenten:

“Some people come through non-profit completely [...] They pay a lot less and all the money goes direct into the project. We still pay for the food and the accommodation, but everything they do goes in the project; this is for the clay house, orphanage, hill tribe and the teaching. The people from the other projects also pay for my salary, for the housing...” (2.K.).

Eenzijds wordt er lokale staf tewerkgesteld en anderzijds maken VWT zoveel mogelijk gebruik van lokaal uitgebate accommodatie, publiek transport, een beperkt gebruik van water indien tekort, lokale voeding en restaurants (McGehee & Andereck, 2009; Voluntourism Guidelines, 2011). Bij TCDF wordt daadwerkelijk in eerste instantie samengewerkt met Thaise professionals, de VWT vullen enkel ondersteunende rollen in. Zij verblijven op het project zelf, maar verder wordt er gebruik gemaakt van de lokale voeding, publiek transport en ze kunnen hun was laten doen bij vrouwen uit het dorp (1.E.).

Om extra inkomsten te generen via de VWT, maar ook via de toeristen bestaan volgende zijprojecten:

“Om een project [TCDF] uit te bouwen met een lange termijnvisie hebben we een commercieel project opgezet waarbij we gekozen hebben voor een winkeltje, restaurant en guesthouse, waarvan alle opbrengst, dus 100% van de winst, naar het project gaat en daarvan worden bijvoorbeeld de salarissen van de Thaise medewerkers betaald.” (1.C.).

Daarnaast kunnen zowel VWT als bezoekers zich inschrijven voor yoga- of kooklessen, waarvan de opbrengst opnieuw naar de stichting terugvloeit (1.F.). Het is onvermijdelijk de vraag te stellen of dergelijke initiatieven niet neigen naar een commercieel project. Hierop motiveert de eigenares van TCDF haar beleidskeuze:

“Als het totaal gescheiden organisaties zijn, dan kan je gaan zo ver je wil. Als je maar je winst doneert aan de stichting. En als je nooit donatiegeld gebruikt om je commercieel project te steunen.” (1.C.).

III. Commerciële inslag

Hierbij gaat het veelal om organisaties die zeer hoge prijzen vragen aan VWT om deel te nemen aan de projecten, in feite vakanties. De focus ligt helemaal niet op ontwikkeling, ondanks slogans als ‘bouw mee aan een betere toekomst’, maar op winst (Daldeniz & Hampton, 2011). Ook Greenway maakt een onderscheid tussen het geld dat ze vragen aan VWT die komen via profit or non-profit agenten:

“We don’t charge anything to the non-profit agents. We only charge the profit organizations. Because the people coming here through them are paying the agents and the agents give us part of the money.” (2.K.).

De regionale directeur van de Thaise NGO PDA staat zeer kritisch tegenover dergelijke commerciële activiteiten:

“It’s like masturbation. They are just masturbating the local community. They are doing this for themselves; they are not helping the local community. They are just whores who sell their facilities to just amuse visitors.” (3.A.).

Reeds in het theoretisch luik werd de vraag gesteld of de motivatie achter de projecten gebaseerd is op lokale noden of wat momenteel populair is onder VWT. In sommige gevallen leidt winstbejag ertoe dat men inkomsten onttrekt aan de arme lokale bevolking onder het valse voorwendsel dat VWT een verschil zullen maken. Zo kunnen deze organisaties de ontvangstgemeenschappen tot afhankelijkheid aanzetten, hun waardigheid ondermijnen of hun draagkracht overtreffen en onvoldoende rekening houden met de lokale noden (Wearing & McGehee, 2013). De vraag is of zulke projecten zouden blijven bestaan indien hiervan VWT op de hoogte waren (Fee & Mdee, 2011).

b. Beleidsstructuur van de organisatie

Organisaties hebben de keuze om een strak beleid te voeren of om het heft in de handen van de VWT te leggen. Aan de hand van strakke dagschema's kan men discipline opleggen en duidelijk aangeven wanneer VWT vrije momenten hebben. Een direct gevolg hiervan is een verhoogde efficiëntie. Projectcoördinatoren vormen zowel voor TCDF als Greenway een middel om de efficiëntie te verhogen.

"We hebben een projectcoördinator die full time met de VWT in de tuin zit, de groep bij elkaar houdt en de mensen motiveert. Als je dit niet doet en de mensen niet aan het werk houdt, is het het niet waard wat eruit komt." (1.C.).

"A coordinator should always be involved. [...] There should be a meeting with the volunteers every morning to see which projects are going on, to see if someone has an idea." (2.K.).

"You always need a coordinator all the time. If you don't give people work, they sit down. We cannot leave people allone." (2.P.).

Anderzijds kan dit omzeild worden door parameters en structuur vanaf het begin duidelijk te formuleren, zodat VWT niet beter weten. Een nadeel hiervan is dat het mogelijk minder aantrekkelijk lijkt voor potentiële VWT. Het gaat erom de juiste balans te zoeken tussen doelstellingen halen en hen een pleziertje te gunnen (Tomazos & Butler, 2012). TCDF tracht deze structuur duidelijk over te brengen door een uiteenzetting over de werkwijze en taakverdelingen te geven op de dag van aankomst. Daarnaast zijn er "daily task" en "weekly task" kaarten die verdeeld worden onder de VWT op wekelijkse basis, daarop staat precies welke taken zij verwacht worden uit te voeren (1.F.). Greenway gelooft daarentegen in een vrijere methode, waarin het initiatief vooral bij de VWT zelf ligt:

"You still got to have your own motivation and take things and do things. We have a folder that says that there are a lot of things you can do, but you have to take initiative.[...] It depends on their motivation if they really want to go for their idea." (2.K.).

Toch is de coordinator van het *hill tribe* project een voorstander van meer structuur, vooral in het project met het weeshuis waar hij zelf nog werkzaam is geweest:

"It should be better organized. That's more expensive in one way, but also that's just part of the management. The children have to learn also and the VWT should use their energy." (2.P)

Welk van de twee de meest succesvolle werkwijze is, wordt duidelijk uit de reacties van de VWT in de respectievelijke projecten. De reactie op de structuur bij TCDF is positief:

“Het is heel erg duidelijk en overzichtelijk, dat sprak me het meest aan.” (1.A.).

Terwijl Greenway eerder kritiek over zich heen krijgt:

“The project should be better organized, I often see people standing around and doing nothing. The projects are there, but the people don’t know it or how to do it. [...] I think the idea is that the volunteers organize themselves, but that doesn’t work.” (2.E.).

De hoofdcoördinator van Greenway is zich bewust van het probleem, ondanks het standpunt van de organisatie hierover:

“I noticed indeed that a lot of good will and energy and motivation goes lost when there is no coordination or communication [...] That’s the biggest problem and that starts with the morning meeting and that is exactly what is not happening at the moment.” (2.K.).

c. Projectmodel

Volgens International Youth Voluntary Services (Contribute-to-change.eu, g.d.) kunnen organisaties grofweg ingedeeld worden op basis van drie uiteenlopende projectmodellen. Eerst en vooral kan het gaan om een ontwikkelingsmodel, waarbij de focus ligt op de reductie van armoede, sociale rechtvaardigheid en het promoten van peace-building via de projecten. VWT dragen bij door een overdracht van bepaalde vaardigheden of organisatorische capaciteit. Door de manier waarop Greenway zijn basisdoelstellingen formuleert delen ze zich in feite in bij dit model:

“VT as works camps are meant to help the local community in Thailand and in general, the motive was to help children and the vulnerable.” (2.A.).

Ook de VWT bij Greenway percipiëren bijvoorbeeld het weeshuiproject op deze manier:

“I think the goal is clear, improving the living conditions of the children by construction work and educational work or by entertaining them. Proper shower, clean bedrooms and facilities. Good future, that they don’t end up on the street or as a cheap worker or prostitute.” (2.E.).

Zoals reeds in het theoretische deel aangehaald werd onder de noemer van ongelijke relaties tussen VWT en ontvangde gemeenschappen, vormen de risico’s van dit model paternalistische machtsrelaties tussen Noord en Zuid.

Een tweede model gaat om de versterking van de civiele maatschappij met als doel om aan de democratische capaciteit van een gemeenschap, regio of land bij te dragen. De implicaties van dit soort projecten zijn politiek, economisch en cultureel. Ondanks de eerdere indeling van het weeshuisproject van Greenway bij het ontwikkelingsmodel, wordt aangetoond dat dergelijke projecten ook mee leiden tot een versterking van de maatschappij door emancipatie van de burgers:

"We see results and we see people who come back when they are adults and tell us they have a good job. So we see that there is a future in what we are doing here." (2.A.).

Hieraan bijdragen kan een uiting zijn van compassie en liefdadigheid, maar ook van het verlangen naar sociale rechtvaardigheid of milieubewustzijn:

"Thailand indeed is a partly developed country already; there are countries that are a lot more poor. But there are still a lot of things to do and improve. For example, you see the people burning their thrash here, so this is an important aspect that should improve [...] that's what VWT can do." (2.E.).

Ten slotte is er het leermodel waarbij er ingezet wordt op het ontwikkelen van een globaal burgerschap. De focus ligt hierbij op persoonlijke, professionele en interculturele uitwisseling. In het theoretische luik werd de bedenking uiteengezet of de toekomst van VT in dit model ligt. Hoewel de focus van TCDF eerder ligt op een versterking van de civiele maatschappij door goede ondersteuning en educatie van de jongeren, overlappen zij op veel vlakken ook met het leermodel:

"Transformatief potentieel is wel de bedoeling. De kinderen zullen hier niet veel reizen, dus via de VWT leren ze Engels en over andere culturen. Dingen zijn niet zwart wit, de wereld is groter dan deze plaats en iedereen is verschillend. Dat is heel belangrijk voor ons. En ook tussen de VWT zelf vind ik het heel belangrijk want het gaat discriminatie en racisme tegen." (1.C.).

Een VWT bij TCDF bevestigt deze kenmerken in het project:

"If you want to help the locals you work also with them. You blend in the local culture as well as the Western culture. So it's a good cultural exchange as well." (1.B.).

Deelnemers aan VT leren meer over globale politieke en economische kwesties en worden zelf bewuster. Elk programma vereist een specifieke aanpak, voorbereiding en heeft uiteindelijk een andere doelstelling. Dit model komt ook volledig overeen met de

doelstellingen in het *hill tribe* project van Greenway zoals die geformuleerd worden door Tho, de plaatselijke projectcoördinator:

“This project should support the culture and keep it alive. Two different things become one; the VWT support us when they are here and when they spent their time with the local people they learn about the culture.” (2.P.).

Dit model geniet ook de meeste steun bij VWT:

“Dat vind ik wel belangrijker aan zo’n project, want je zult uiteindelijk geen gigantisch verschil maken als je hier komt, maar je kan er wel veel van leren.” (2.S & 2.R.).

Ondanks eerdere kritiek op VT staat de regionale directeur van de Thaise NGO PDA achter dit model:

“A lot of people say we want to do this and that. I ask why? We want to teach English, why? Does that mean you cannot learn from them? [...] The school children will be your teacher, you can learn things from them. [...] We want the 70-year-old women to be your teacher, the 5-year-old showing how to survive in the jungle. This man can teach you what wild vegetables you can eat. The other guy will show you medicinal plants, for example roots that stop bleeding. These are things that people should learn.” (3.A.).

2. Verwachtingen versus capaciteit VWT

Het is van belang bewust te zijn over de capaciteiten waarover VWT beschikken wanneer zij aan VT deelnemen. Op basis daarvan kunnen realistische doelstellingen geformuleerd worden over de bijdrage die een VWT kan leveren. Indien hier geen duidelijkheid over is, bestaat de kans dat VWT onvoldoende voorbereid zijn op de uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden of in staat zijn te voldoen aan onrealistische verwachtingen.

a. Capaciteit

In het theoretische luik werd bezorgdheid geuit over onterechte autoriteit en verantwoordelijkheid die vaak gepaard gaan met de rol van VWT. Zij beschikken meestal niet over de capaciteit om kennis en vaardigheden over te brengen (Palacios, 2010; Sin, 2010). Raymond & Hall uiten deze bezorgdheid als volgt: *“The use of volunteers, who often have little knowledge or experience of the work they are undertaking, also calls into question their ineffectiveness and raises the specter of neocolonialism in the tacit assumption that even ignorant westerners can improve the lot of the people in the South”* (2008, p.845). Een voorbeeld waar vraagtekens bij geplaatst kunnen worden is het feit dat de VWT die in het weeshuis van Greenway aan de slag zijn, medicijnen mogen geven aan zieke kinderen, hoewel de meeste onder hen hier geen ervaring mee hebben (2.N.).

Een VWT van TCDF ziet na de activiteiten in hoe moeilijk het is om met kinderen te werken:

“They know a few words, but they don’t understand my sentences, so it’s really hard or even impossible to control them. Maybe it depends on my age and my lack of experience” (1.D.).

Ook over de taakverdeling binnen het project van TCDF geven VWT bewuste feedback:

“Die job van host, die boven de VWT staat en verantwoordelijk is voor alles met betrekking tot de VWT, ik denk dat dat heel nuttig is en dat ze daardoor ook overwegen om daar iemand vast voor in loondienst te nemen. Dat moet een vaste persoon zijn die weet hoe alles werkt, die de autoriteit ervoor heeft. Een verantwoordelijke onder de VWT aanduiden die gelijkstaat met de VWT [...] dat voelt heel ongemakkelijk. Ik snap wel dat ze de meest assertieve persoon eruit kiezen, maar dan nog ben ik niet aangenomen om de leiding te nemen.” (1.A.).

b. Realistische verwachtingen

Indien duidelijkheid heerst over realistische verwachtingen, is er geen voedingsbodem voor spanning en frustratie (Palacios, 2010). Een project bereikt zijn grootste potentieel dan ook wanneer men realistische doelen opstelt voor de VWT, die ook de gemeenschap ten goede komen.

“Als je naar de VWT toe duidelijk bent en zegt hoe het in elkaar zit, zoveel betaal je en zoveel nut heb je en een juiste naam kleeft op het project, dan komen mensen met andere verwachtingen.” (1.C.).

Realistische doelen scheppen is één zaak, maar om ze ook effectief uit te voeren blijkt coördinatie een noodzakelijke factor. Met andere woorden, men mag van VWT niet verwachten dat ze hun boontjes wel doppen. Gezien hun beperkte capaciteiten vervullen zij dan ook beter een ondersteunende functie.

“We are not expecting people to come here and completely teach the children, we have a teacher coordinator. She is an actual teacher, she gets all the books from the different schools and prepares what to teach.” (2.K.)

Ook bij TCDF krijgen VWT een ondersteunende rol toegewezen, gebaseerd op realistische doelen. Ze ondersteunen de organisatie in haar poging om zelfvoorzienend te zijn, door te werken in de moestuinen, in te staan voor het onderhoud van het domein en te helpen bij de weekendactiviteiten in de school. Tijdens lesdagen mogen zij echter niet in de school komen, om het werk van de leerkrachten niet te verstoren (1.F.).

“Zoveel mogelijk de positieve effecten van VWT naar boven halen kan naar mijn mening door zoveel mogelijk in te zetten op uitvoerende projecten, ‘manual labour’ door VWT met een full time coördinator erbij.” (1.C.)

Deze strategie wordt ook gedeeltelijk toegepast bij Greenway:

“Tien VWT huren samen één professional in en die wordt betaald met donaties van de VWT. Wij helpen dan met de basisdingen waarvoor je geen opleiding nodig hebt en de professional doet dan het echte vakwerk.” (2.B.).

c. Wenselijke impact

Er is nood aan duidelijkheid in de sector van VT, want de dubbelzinnige verwachtingen over welke impact wenselijk is binnen de lokale gemeenschap en wat de VWT verwacht worden te bereiken, moeten op de juiste manier gecommuniceerd en aangemoedigd kunnen worden. Greenway staat positief tegenover de impact die VWT hebben:

“Next to the physical change, also a mental change. For the elephant project, through the projects you change the mind of local people on how elephants should be treated. For the local school ground here, they have never seen foreigners before, so that helps them expanding their minds.” (2.A.).

Er is echter geen sprake van eensgezindheid betreffende de al dan niet wenselijke of positieve impact van VT, onder andere NGO's die ervoor kiezen om niet met VWT te werken hebben een sterk afwijkend standpunt:

“For me volunteering is an offensive word. Why do you think you need to help them? Did you ever consider that you can learn from them? We should try to learn from them, just by willing and wanting to learn respects them and helps them to love their own culture, gives them more status. You are a visitor to a village, you are a guest. If the guest acts like a prince!? That matters for communities worldwide, you have to go with humility and willingness to learn.” (3.A.).

d. Gebrek aan “echte hulp”

Bovenstaande kritiek van Raymond & Hall gaat niet in eerste instantie om de ontwikkelingsdoeleinden *an sich*, maar wel over het gebrek aan effectieve hulp en praktische bezwaren. Zo vragen heel wat VWT zich af in hoeverre ze echt iets bijdragen en van nut zijn voor de leraars en de kinderen; enkel op het vlak van constructie in het weeshuis stellen ze een meetbare vooruitgang vast (2.G.; 2.F.). Anderen wijzen op de moeilijkheid om samen te werken met de leerkrachten in de school doordat de Thaise leerkrachten zeer slecht Engels spreken, waardoor er slechts traag en weinig vooruitgang geboekt wordt (2.L.; 2.J.) Zelfs al beschikken sommigen in een team over de juiste vaardigheden, de meesten hebben onvoldoende interculturele, professionele of vrijwilligerservaring – of motivatie – om effectief resultaat te bereiken in projecten met een gigantische taal- en culturele barrière (Palacios, 2010; Pantea, 2012; Comhlámh, g.d.).

“Voor algemene opdrachten is het geen probleem om met de Thai samen te werken, maar als je wat specifiekere vragen hebt dan heb ik al wel een paar keer gehad dat ze wel ja zeggen, maar het eigenlijk geen antwoord is op je vraag en dan moet je het zelf uitzoeken, wat wel een beetje onhandig is.” (1.A.)

Bewijs van deze bezorgdheid uit zich in de conclusies van talloze wetenschappelijke onderzoekers die vaststellen dat de impact op de gemeenschap in veel gevallen zeer laag is omdat ze niet genoeg kennis hebben of capaciteit om te reflecteren (Simpson, 2004), niet over de juiste of vereiste vaardigheden of ervaring beschikken (McGehee & Andereck, 2008, Raymond & Hall, 2008) of een gebrek aan altruïstische intenties (Comhlàmh, g.d.). Onvoldoende tijd om betrokken te geraken met de lokale bevolking is tenslotte ook een belangrijke factor (Salazar, 2004 in Palacios, 2010; Comhlàmh, g.d.). Hierover zijn VWT over het algemeen redelijk bewust:

“Maybe you should stay for a longer period at least, because you have to ask and learn a lot in the beginning and that takes time so then you’re not helping so much. But even if you are here for a longer period I don’t know if you can really contribute.” (1.D.).

Ook de projectleider van Greenway erkent het verschil dat een korte of lange aanwezigheid maakt voor zowel de VWT als de gemeenschap:

“When you are here for a longer period, you see the progress. You start to see what you have been doing. So you are doing a lot more for the community. But most of the people only come for a week or two.” (2.A.).

Het is inderdaad een feit dat VWT zelf weinig resultaat zien indien zij slechts een korte periode ter plaatse zijn. Om die reden is het een goede zaak wanneer zij bijvoorbeeld in onderwijsprojecten een minder grote verantwoordelijkheid krijgen, maar lange termijn VWT en vast personeel ondersteunen (Voluntourism Guidelines, 2011; Fee & Mdee, 2011). Deze piste verdient bij Greenway meer aandacht, want tot op heden bestaat er niet echt een consistent systeem dat hierop gebaseerd is (2.N.).

Onderzoek heeft echter uitgewezen dat de taalbarrière het grootste obstakel is voor interactie met de lokale gemeenschap.

“In Thailand spreken heel weinig mensen Engels en als ze Engels spreken is het meestal heel krakkemikkig. Ze zijn wel heel lief [...] maar echte communicatie is er niet.” (2.B.).

“It’s difficult, I liked to talk more with them. Now it’s only saying hello, smiling... We do communicate but not with words and not as much as actually necessary. When the coordinators are there they can translate, but they are not always there and it’s annoying when you always have to ask someone to translate for you. But it’s our problem in my opinion, this is not our country so we should try to learn a bit of the local language.” (2.E.).

Heel wat VWTs nemen in echter niet de moeite om de lokale taal te proberen leren (Comhlámh, g.d.). Bovenstaande VWT erkent het probleem en geeft het ook toe:

“I would like to learn Thai, but the people that surround me only speak English or my mother tongue, so I am not forced to learn Thai.” (2.E.)

Het is hierbij wel van belang te vermelden dat dit probleem zich niet uniek stelt voor VT, maar ook kan voorkomen binnen de brede sector van ontwikkelingshulp. Er zijn wel NGO's voor wie het een absolute vereiste is dat men op zijn minst de lokale taal spreekt:

“How can you otherwise work if you cannot communicate? It depends on the task, but [...] If you have no skill in the local language, we need to find someone to translate and [...] You are more a burden than a help for our organization.” (3.A.)

Ten slotte komt hier nog eens bij dat VWT, naast de taalbarrière, met tal van onverwachte uitdagingen te maken krijgen zoals armoede, tropische ziektes of het klimaat. Deze uitdagingen kunnen een negatief effect hebben op de moraal en het engagement van de deelnemers (Tomazos & Butler, 2012). Twee Noorse meisjes die deelnamen aan het weeshuisproject van Greenway hadden hier mee te kampen:

“It's kind of a low standard here, compared to what we are used to. I think the work is quite OK, it's just the heat. I'm dizzy and all the time I just want to go to sleep when I finish something. [...] It's just too much, the combination of the hard work and the heat. I also miss my family, my boyfriend, the cold weather...” (2.G. & 2.F.)

3. Communicatie

De uitvoering van projecten begint bij de communicatie, want dit is het middel waarmee men verwachtingen creëert of doorprijkt. De kwaliteit hiervan heeft dan ook een belangrijke invloed op de goede werking van een organisatie. In het theoretisch deel is reeds aangehaald dat een gebrek aan communicatie kan leiden tot spanningen of foute verwachtingen bij zowel VWT als lokale betrokkenen.

a. Taakomschrijving

Volgens de doelstellingen van de International Volunteer Program Association is het een vereiste dat VWT op voorhand een duidelijk gecommuniceerde taakomschrijving krijgen naast een uiteenzetting over de structuur en doelstellingen in de projecten. Daarnaast moeten de verwachtingen van de VWT afgetoetst worden aan deze vereisten.

“Als VWT dien je je aan te passen aan het project, maar ik vind wel dat het bij het project van tevoren duidelijk moet zijn waar het om draait, wat zij van jou en jij van het project kan verwachten. Vervolgens maak ik de keuze om naar hier te komen, zij hebben niet gevraagd om alsjeblieft te komen.” (1.A.).

Dit dient er enerzijds toe dat de ervaring van de VWT veilig verloopt en anderzijds dat de VWT een toegevoegde waarde vormt voor het project (Tomazos & Butler, 2009b; Fee & Mdee, 2011).

Bovendien zullen ze op het project zelf met tal van uitdagingen geconfronteerd worden, dus opvolging en begeleiding door de organisatie is van belang om er een leerrijke ervaring van te maken (Daldeniz & Hampton, 2011). Daarom is er nood aan getraind personeel dat hier op een juiste manier mee om kan gaan (Tomazos & Butler, 2009b; Fee & Mdee, 2011; Voluntourism Guidelines, 2011). Bij TCDF mogen VWT enkel met de gewone kinderen werken tijdens de weekendactiviteiten indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen:

“Er wordt de VWT gevraagd om zich te houden aan de kledings- en gedragsregels die horen bij een leraar; ouders moeten een correct beeld krijgen van de stichting dus je moet er als figuur staan. Dit getuigt van een goede begeleiding van de VWT; er is betaalde staff die eindverantwoordelijk zijn, dus er is altijd een aanspreekpunt voor vragen of problemen. De organisatie geeft ook allerlei tips aan de VWT over hoe ze de kinderen het best motiveren of de concentratie kunnen behouden”. (1.F.).

b. Vorbereiding

Een goede voorbereiding speelt hier een belangrijke rol in, zo zetten instructies en briefings VWT aan tot een meer cultureel bewuste en geëngageerde houding die bijdraagt aan het welslagen van het project (volunteerinternational.org, g.d.; Voluntourism Guidelines, 2011).

“I think it’s good for all the VWT who come, to get this information and a clear introduction on what, how it is running, and why. So when you do things, it makes a lot of difference, because after that even some things you always have been wondering about, become clear.” (1.B.).

Bij TCDF worden de nieuwe VWT onthaald met een briefing op de dag van aankomst waarin zowel de doelstelling, werkwijze van de stichting als de taakverdeling uitgelegd wordt (1.F.).

Er bestaat echter een onderscheid tussen het feit ofdat de taken worden uitgelegd aan de deelnemers door verantwoordelijke medewerkers van de organisatie of door andere VWT die al in het project aanwezig waren. TCDF is er een voorstander van om samen te werken met lange termijn VWT die de positie van coördinator innemen om ervoor te zorgen dat alles goed verloopt en opgevolgd wordt. Zij nemen dan ook de taak op zich om nieuwe VWT in te lichten op hun dag van aankomst, maar dit blijkt in de praktijk niet altijd even goed te werken:

“When I fist came here I didn’t really get a proper explanation, it was done by the volunteer host, and when it’s past on from VWT to VWT, a lot of information get’s omitted or you loose certain aspects. It depends on the host, whether they understood the main picture and whether they transfer it to the other VWT.” (1.B.).

Daarnaast verschillen de meningen over de mate waarin VWT zich zelfstandig moeten voorbereiden en bijvoorbeeld alle informatie op een website moeten nakijken voor vertrek (Tomazos & Butler, 2012). Sommige VWT vinden alvast dat de VWT inderdaad zijn eigen aandeel heeft in de voorbereiding zodat hij of zij op voorhand kan vaststellen of het project overeenkomt met zijn motivatie:

“Je kan je project best wel van tevoren bestuderen om te weten waar het project en de organisatie voor staan. Want er zijn heel veel mensen die dan misschien afhaken omdat

ze zien dat hier niet wordt gedronken [...] Als je dat van tevoren weet heb je al een goede selectie.” (1.A.).

Een vereiste hiervoor is dan wel dat de informatie op de website accuraat is en een realistisch beeld schept van de realiteit ter plaatse.

Ook de projectverantwoordelijke van het *hill tribe* project legt een deel van de verantwoordelijkheid bij de VWT zelf, in dit geval de capaciteit om les te geven:

“They really have to be prepared, it’s not easy. Some people really like it and some can’t do it. You need some personal insight and you need to be comfortable in front of a classroom.” (2.K.).

VWT kunnen over allerlei zaken bewustzijn ontwikkelen, gaande van hun motivatie tot culturele verschillen en sociale en economische achtergrondkennis over het land en project waar ze heen gaan (Tomazos & Butler, 2009b; Fee & Mdee, 2011; Voluntourism Guidelines, 2011). Bij het selectieproces moet er ook gekeken worden naar de motivaties en de vaardigheden van de VWT (Comhlámh, g.d.). Sommige organisaties beschikken naast de voorziene informatie over de projecten dan ook over evaluatiesystemen zoals geschreven motivaties, applicaties of evaluaties. Als je solliciteert bij TCDF moet je opgeven waarom of waardoor jij kan bijdragen aan het project en wat je motivatie is om deel te nemen. Het is geen officiële procedure, maar een manier om op voorhand reflectie aan te moedigen over je keuze om deel te nemen en om volgend gedrag te voorkomen (2.N.):

“People come here and say they like volunteering and then they don’t like to work. They are always complaining or they are just expecting too much, they want to be treated like a guest. I mean they are not mistreated, but they want it more luxurious. I think in this case they just want cheap accommodation, rest and chill.” (1.B.).

In projecten zelf worden er soms groepsdiscussies georganiseerd om te praten over lokale kwesties waarmee men via de projecten in aanraking komt en VWT aan te zetten zich in te leven in de lokale context en cultuur (Raymond & Hall, 2008). Voor veel jonge mensen is begeleiding bij reflectie nodig om er een leerrijke ervaring van te kunnen maken (2.N.). In Greenway konden de VWT lange tijd terecht bij de coördinator voor evaluerende gesprekken:

“I used to do motivational talks [...] Everybody was welcome and I used to do questions and answer, we talked about our lives, the Thai culture, [...], the programs. I used to help people to understand why they were here.” (2.K.).

Maar er blijkt toch een barrière te zijn voor de VWT om hun hart te luchten tegen iemand van de organisatie zelf:

“We always talk among the volunteers that we have issues with this and that but we don’t really address it to the management [...] We discuss it among ourselves and then we just let it go.” (1.B.)

c. Gebrek aan communicatie

Bij heel wat organisaties heerst er echter een gebrek aan duidelijkheid over tal van zaken zoals de planning van de activiteiten van de VWT:

“We wisten niet dat we bij een bergvolk terecht zouden komen [...] Er stond iets van landbouw/sociaal project en de beschrijving was vaag: je gaat in een dorpje en helpt met de dagelijkse bezigheden en misschien geef je de kinderen Engelse les. Het leek alsof ze er zelf ook niks over wisten. Toen hadden we een voorbereidingsavond en dachten we dat we gingen horen hoe het zat, maar dat bleek dan toch ook weer tegen te vallen. Het is wel zo dat in het project hier ze zelf ook elke dag pas kijken van wat ze zullen doen.” (2.S. & 2.R.)

Ook de inhoud van het takenpakket in het weeshuis blijkt in zeer veel gevallen gebrekkig gecommuniceerd te zijn tussen de zend- en ontvangstorganisatie:

“I think that the work in the orphanage is different than what most people expected it to be. Even the information that I got, actually pointed in another direction. I also thought that we would work more with the kids themselves rather than for the kids.” (2.E.).

“De zendorganisatie focuste echt op het lesgeven en helpen en we bereidden ons erop voor en dat blijkt hier dan anders te zijn, met teleurstelling tot gevolg.” (2.G. & 2.F.).

Een deel van het probleem ligt volgens de projectverantwoordelijke van Greenway bij de zendorganisaties, die fungeren als tussenschakel :

“We have a website and what’s on our website is how our programs are run. Some of them try and change it for their website, tell the VWT different things. The biggest is the orphanage; it’s not childcare, but they sell better if they call it childcare. But we call the project orphanage effort, renovation and construction. There is also contact with the children, but that’s not the main focus.” (2.K.).

De organisatie tracht om zoveel mogelijk aandacht te trekken naar de sociale projecten, maar het zijn uiteindelijk de organisaties die hun aanbod gaan afstemmen op de vraag en interesse van de VWT:

“The agents choose which ones they want to promote. We try to convince them, but in the end they choose. So most people get for example booked up in Umphang [olifantenproject met vakantiefocus], agents sell this one because it’s popular. They do a lot of work for us: campaigning, distribution... So that is the other part of the medaille.” (2.A.). Het verschil in promotie hangt ook samen met de onderliggende drijfveer, commerciële organisaties trachten bijvoorbeeld duurdere projecten te verkopen dan non-profit organisaties:

“Different agents sell different projects. [...] Non-profit organizations will show the work camps [hier kan men gratis aan deelnemen] and the commercial side [...] they sell it differently: volunteer but also ecotourism, you are still on holiday. That’s two different ones, but we work with both. The people coming in get exactly the same treatment.” (2.K.).

Miscommunicatie kan soms eenvoudig opgelost raken, wanneer agenten van de zendorganisatie een bezoek brengen aan het project. Eens zij het verschil tussen theorie en praktijk vaststellen, zie je de programmatie op de website veranderen (2.K.). Bij andere organisaties gaat het meer om een structureel probleem betreffende hun werking naar de VWT toe:

“Vooral ter plekke werd het me duidelijker uitgelegd en op dat infomoment. Ervoor wist ik niet wat het zou inhouden. Ik dacht eigenlijk dat het aan mij lag omdat ik ouder ben en misschien iets minder vlot werk met computers enzo. Dit is nu de stijl, je moet alles zelf uitzoeken, via websites enzo. Maar iedereen kan deelnemen, dus als zij wat meer duiding en overzicht zouden geven, zouden ze voor iedereen ook meer toegankelijk zijn.” (2.Q.).

Door een gebrek aan opvolging en coördinatie vooraf worden mogelijke problemen niet onderschept. Zo kan het zijn dat VWT niet geschikt zijn voor het door hun gekozen project of dat hun vaardigheden beter van nut zouden zijn op een ander project (Tomazos & Butler, 2009b). Omwille van deze reden is het in ieders voordeel om vooraf de motivatie van de VWT te checken. Een ander gevolg van een slechte communicatie is dat er bij VWT foute verwachtingen ontstaan over de precieze doelstelling van de projecten en wat van de VWT verwacht wordt. Dit was het geval bij een VWT in het

bergvolk project van Greenway dat de focus legt op culturele uitwisseling in plaats van echt werken:

“Dat werd helemaal niet gecommuniceerd. Ik had zelfs het gevoel dat ik hier te weinig deed, dus ik heb dat ook besproken. Maar Tho [de plaatselijke projectcoördinator] heeft me dan ook duidelijk gemaakt dat dat echt zijn keuze is om het project zo te organiseren.” (2.Q.)

De projectcoördinatoren die het effect ondervinden van fout geïnformeerde VWT zien het belang in van een goede voorbereiding:

“Then people can prepare themselves and know what they can expect. Do they have to work, what kind of work, also the activities, some people don't know about the trekking and then they didn't bring good shoes.” (2.P.)

Gebrekkige communicatie komt echter niet alleen voor bij de zendende organisaties, ook in de projecten zelf bestaan er hiaten:

“Het is wel gewoon duidelijk waar het weeshuis voor is, al zou ik graag eens wat extra uitleg krijgen van de leerkrachten over de gehele werking. Ik heb bijvoorbeeld niet het idee dat ze echt les hebben, er is geen orde en structuur zichtbaar.” (2.B.)

“Organisatorisch liep alles mis wat mis kon gaan door foute data en telefoonnummers waardoor het project bereiken alleen al ernstige vertraging opliep.” (2.R. & 2.S.)

“People in their home countries have too little idea of what to expect here so they are disappointed. [in het schoolproject:] Some week the volunteers had a certain plan of what and how to teach and other weeks they had nothing so they had no clue on the knowledge the children already have.” (2.E.)

[over de projectcoördinatoren:] *“He is trying to organize all that, but his English is not so good but sometimes he is missing the words or vocabulary. He also has a lot of other things to do, overseeing the projects, arranging materials, talking to the school staff... And the other coordinator is not always in the orphanage; she is also for the teaching and the introduction week. It's chaotic sometimes.” (2.E.)*

Indien er geen duidelijkheid over de beleidsvoering is in een organisatie, is de kans groot dat VWT uiteenlopende informatie krijgen. Dit kan ervoor zorgen dat zowel de structuur als de context van projecten door VWT uiteenlopend geïnterpreteerd wordt;

men slechts een vaag of beperkt bewustzijn van ontwikkelingsaspecten heeft of dat er onrealistische verwachtingen ontstaan over wat de VWT kunnen bereiken, met teleurstelling tot gevolg (Voluntourism Guidelines, 2011):

“If there is not enough information, then you create your own expectations. We should prevent this, by making their mind clear before they come here.” (2.P.).

Bij Greenway is er de keuze tussen projecten met eerder de focus op vrijwilligerswerk en projecten met ontspanning op de eerste plaats. Toch blijkt het onderscheid voor velen niet duidelijk, met foute verwachtingen tot gevolg:

“Multikultur only mentioned an elephant project, but they didn’t differ between the three different places. Here you can choose between two, and a third one that is more expensive compared to the other two.” (2.E.).

“Ik heb zelf uitgevlooid dat je voor de toeristische ervaring meer betaalt dan voor de echt vrijwilligerservaring. Je geeft ook minder terug. Ik denk dat het vooral ligt aan de organisaties in het thuisland. Ikzelf had de keuze tussen lesgeven, weeshuis of constructie. Maar achteraf blijkt dat weeshuis en constructie hier samenvalt, dat was mij dus niet zo verteld.” (2.B.).

Indien VWT goed geïnformeerd worden kunnen zij duidelijk kiezen voor duurzame projecten of organisaties (Fee & Mdee, 2011). De eigenares van TCDF ziet de oplossing dan ook in transparantie en eerlijkheid om te voorkomen dat mensen foute verwachtingen krijgen. Verschillende projecten met uiteenlopende motivaties zijn volgens haar niet meer weg te denken, maar naar de VWT toe is het belangrijk om eerlijk te zijn over de inhoud en doelstelling zodoende zij het project vinden dat overeen komt met hun wensen of ambities (1.E; 1.F).

4. Culturele verschillen

Een grondige analyse van VT gaat verder dan logistieke of inhoudelijke aspecten. Via de projecten komen mensen met een verschillende culturele achtergrond met elkaar in aanraking. Indien men hier niet op een bewuste manier mee omgaat kan dat leiden tot spanningen of een dominantie van bepaalde opvattingen. Een goed wederzijds begrip en interactie is van wezenlijk belang om tot een vruchtbare samenwerking te komen.

a. Wederzijds begrip

VT beschikt over het potentieel om voor toenadering te zorgen tussen VWT en de gastgemeenschap (McGehee, 2012). Voorwaarden hiervoor zijn een begrip van de perceptie van de ontvangstgemeenschap (McGehee & Andereck, 2009):

“If you go to certain countries it’s important to respect their culture and way of living. I think adaptability in general is important, not just for volunteering, for everything. We adapt to the climate, to food and also to people.” (1.B.).

In de theorie werd het belang van een evenwichtige machtsrelatie benadrukt, net als een open houding bij de VWT ten opzichte van andere gewoonten of gebruiken. Daardoor zullen ze bewuster nadenken over wat hun eigen cultuur definieert en wat zij als normaal beschouwen.

“If you see people looking strange at you, you learn by asking the people. It’s a proces. It’s difficult to get rid of stereotypes because you also have to work on yourself, see and try to understand how people act and why. It’s very difficult because you have your own mindset and background.” (1.D.).

“Iedereen denkt dat hij zich bewust is van culturele verschillen, maar dat is niet zo. Iedereen kijkt heel erg met westerse ogen, vooral dan Europeanen, maar dat is mijn ervaring. Misverstanden, verwachtingen,.. zijn altijd vanuit je eigen perspectief en je ziet dat zelf niet altijd.” (1.C.).

Hierbij kan wel de vraag gesteld worden hoe ver men in culturele assimilatie moet gaan. Moet de eigen identiteit volledig opzij gezet worden om op te gaan in de cultuur van het gastland? De eigenaar van TCDF twijfelt of dit eigenlijk wel kan:

“De wereld met Internet, iedereen weet dat mensen verschillend zijn. Ik was daar jarenlang heel strikt in, maar dat hoeft niet want je bent toch anders. Je hoeft je niet te gedragen als een local want dat gaat je toch niet lukken. Het gaat mij ook niet lukken en

het is ook niet fout om met je westerse zelf hier te zijn. Dat is de situatie zoals die is en zolang het niemand kwetst vind ik het prima.” (1.C.).

Er zijn uiteraard wel culturele aspecten waarmee je dient rekening te houden, je kan niet zomaar ongestoord je eigen zin doen als VWT. Enerzijds uit respect voor de lokale gemeenschap en anderzijds om op een evenwichtige manier te kunnen samenwerken binnen hun cultureel kader. Hier is dan ook een taak weggelegd voor de organisaties om naar een evenwicht te zoeken:

“On our introduction week, we try to teach people that there is a big difference in the cultures, not only on how they look but also on how people think.” (2.A.).

Culturele verschillen gaan soms over heel kleine, ongeschreven of onuitgesproken aspecten waar je op het eerste zicht niet altijd bij stilstaat. Een VWT van TCDF ondervindt dat op volgende manier:

“Mijn eerste indruk is dat ze er positief tegenover staan [respectievelijk de aanwezigheid van de VWT], tenminste als je gewoon afgaat op lichaamstaal en dergelijke. Er is natuurlijk ook het aspect van de Thaise cultuur waardoor je niet weet of ze ook echt lachen, wanneer ze lachen.” (1.A.).

Kledij is dan weer een heel zichtbaar cultureel verschil, waar dan ook veel regels rond zijn. Voor VWT is dit dan ook een aspect waar veel over nagedacht en gediscussieerd wordt:

“Wat is aanvaardbaar, hoe lopen wij rond, het is warm en we maken ons vuil dus automatisch short en tshirt; maar dan lopen we automatisch ook wel zo langs huizen en door hun straten. Ook wat zwemmen betreft in badpak of bikini. [...] Je bent te gast, dus ik moet me hier ook niet gaan gedragen zoals ik thuis ben. Je vraagt alles, als een gast, met respect en waardering. Dat voel ik eigenlijk in alles; kledij, foto's nemen, bij mensen thuis komen, omgang met kinderen,...” (2.Q.).

Door de toenemende verwestering van Thailand gelden er echter niet altijd eenduidige regels meer. Er is een grote kloof tussen de stedelijke gebieden en het armere en meestal traditionelere platteland:

“In Thailand dragen ze zelf ook hele korte en sexy dingen, op het platteland dragen ze dan weer zoveel mogelijk kleren omdat ze geen zon willen zien. En je weet in een tempel wat de gebruiken zijn [...] het is dan ook dom om proberen het anders te doen.” (2.B.).

Ook voor de lokale gemeenschap is het zoeken naar een goed evenwicht in de omgang met en de aanwezigheid van de VWT. Vooral in het *hill tribe* project van Greenway, waar op de VWT na geen westerlingen komen, vond er een evolutie plaats en is gezocht naar een aanvaardbaar evenwicht tussen beide culturen.

“There is different thinking on how they see the VWT, now they know. Sometimes the VWT don’t want to wear long trousers or jackets, because it’s too hot for them to work like this. We also don’t want you to feel uncomfortable when you are here. [...] Now everybody is more open minded, same for the volunteers. They try to learn the basic culture from this place, this project is in the middle: learning from both sides.” (2.P.).

VWT in het project merken nochtans op dat de dorpsbewoners verschillende visies nahouden op de aanwezigheid van VWT, al kunnen ze zich er ook in inleven:

“Toen we door het dorp liepen zaten de meeste mensen je gewoon eerder aan te kijken dan dat ze naar je toekwamen. Ik vind het heel verschillend, want sommige mensen vinden het duidelijk heel leuk, en die zwaaien echt en proberen iets te zeggen. Maar het is misschien ook zo dat velen op een afstandje blijven door die taalbarrière.” (2.S. & 2.R.).

Tho, de projectcoördinator van het *hill tribe* project, erkent de verschillende houdingen van de dorpsbewoners, maar is positief omdat de doelgroep van het project hoofdzakelijk positief is:

“I think in this village it’s only 20% left who still is Akha. This group is very important for me to work with. From this group, 80% agrees with what we do because we do not only try to survive the culture but we also try to develop the community.” (2.P.).

VT kan daarnaast een middel voor de emancipatie van zowel de VWT als de locals zijn (McGehee, 2012). Er wordt naar een leefbaar evenwicht gezocht:

“Ze houden hier wel rekening met ons [...] Eten met vork en lepel in plaats van stokjes. Maar in het dorp zelf vind ik niet dat ze zich aan ons moeten aanpassen.” (2.S. & 2.R.).

Een wederzijds leerproces lijkt in eerste instantie een duurzame visie, maar culturen zijn complex en wederzijdse beïnvloeding is daarom niet altijd zo’n goede zaak voor bijvoorbeeld de met uitsterven bedreigde culturele minderheden zoals het Akha bergvolk:

“Tribal communities you should stay clear of. They are very delicate, like cultural islands. These islands are threatened, why do you want to mess it up and endanger this culture. There is no business being there, yet it’s a unique experience.” (3.A.).

Het zijn dan ook de organisaties die via hun beleidswijze de feitelijke gelijkheid bepalen tussen VWT en de *voluntoured* (McGehee, 2012). Dat beïnvloedt mee de houding die de VWT aannemen tegenover de lokale gemeenschap:

“Your willingness to learn from the local people shows that you have respect. Because these are villagers that didn’t go to high school, you should never think of them as uneducated people. But this is something that not too many people consider.” (3.A.).

b. Goede interactie

Een goede interactie tussen zowel VWT van andere nationaliteiten als met de gastgemeenschap zorgt voor een interculturele uitwisseling en tolerantie. In TCDF blijkt die interactie op dagdagelijkse basis plaats te vinden:

“Hier heb ik tenminste elke dag contact met de koks en alle andere ondersteunend personeel, de leraren in de school. Ik heb het gevoel dat er meer contact is dan wanneer je gewoon reist. Er is natuurlijk wel een taalbarrière, toch probeer ik een kort praatje te maken.” (1.A.).

Ook in het *hill tribe* project van Greenway zijn er mogelijkheden tot interactie:

“Ik vond het heel leuk dat zijn moeder, vader en broer hier zijn. Er is heel open in en uitgelopen enzo, met dan de paar woorden die je leert probeer je contact te leggen. Omgekeerd proberen ze dat ook, ze zijn heel open.” (2.Q.).

Anderzijds mag niet verwacht worden dat dit proces automatisch optreedt, vanuit de organisatie moeten er opportuniteiten gecreëerd worden voor interactie en uitwisseling, bijvoorbeeld een plaatsing in een gastgezin of door VWT naast en samen met lokale betrokkenen te laten werken.

“De formule van de homestay - dat doen ze niet meteen, enkel als je hier wat langer blijft – dat vind ik zeer interessant. Maar de taal is en blijft een barrière voor echte uitwisseling. Maar zelfs met die barrière vond ik het er zijn en inleven en instappen in hun leven, het is toch meer dan gewoon toeschouwer. Je leeft, eet en slaapt mee. Dat is toch wel bijzonder.” (2.Q).

“Ja toch een heel cliché antwoord, maar de dingen samen: het werken met de kinderen vind ik heel leuk. Maar als er geen leuke mensen om me heen waren dan had ik het misschien niet leuk gevonden omdat ik het dan niet kon delen[...] Dus het kunnen delen met de andere mensen.” (1.A.).

Een uitdaging waar Greenway mee kampt benadrukt de rol die de organisatie kan spelen met betrekking tot interactie:

“With Internet a lot changed, before they went to the local Internet café. Now they just come and sit here, they still explore the street, but not as much anymore. [...] It’s very quiet, people are not talking.” (2.K.).

Een mogelijkheid om interactie te bevorderen betreft het organiseren van sociale activiteiten waaraan zowel de VWT als de locals kunnen deelnemen, bijvoorbeeld een culturele uitwisseling waarbij elke partij een traditionele dans, gerecht of verhaal brengt. Door dit soort activiteiten overstijgt een project de typische culturele consumptie ten voordele van wederzijdse appreciatie (Raymond & Hall, 2008). Enkel in het *hill tribe* project van Greenway, dat vooral de focus legt op culturele uitwisseling, worden dit soort activiteiten doelbewust georganiseerd:

“We had to cook meals from our home country and the Akha people made their traditional dish and we had a traditional ceremony on the last day that the Akha do when people leave the village.” (2.E.).

De aanwezige dorpsoudsten van de Akha droegen allen hun traditionele kledij voor de ceremonie waarbij oude teksten werden gereciteerd en die elke VWT apart onderging. Naast de maaltijden die symbool stonden voor het verschil in de culturen, werden er door zowel de VWT als de Akha traditionele liederen gezongen en volksdansen aan elkaar aangeleerd (2.N.).

Dit is een positieve zaak als men openstaat voor elkaars cultuur en niet lacht met aspecten die afwijken van je eigen denkkader:

“You help them to build and respect their own self respect. Help them to love their own culture by respecting their own culture. By allowing them to display their own traditions and customs, tell you, teach you who they are.” (3.A.).

Zoals in heel wat getuigenissen echter reeds werd aangehaald, zorgt de taalbarrière er echter voor dat men enkel kan communiceren met handgebaren of op basis van een heel klein aantal woorden. Daardoor kunnen vragen gesteld worden bij de mogelijkheid van VT om structurele ongelijkheid te transformeren (Conran, 2011). Anderzijds omvat interactie niet enkel de enge interpretatie van communicatie, interactie is veel ruimer en bezit op die manier tenminste gedeeltelijk de capaciteit om de taalbarrière te overstijgen:

"I like the way they accept and show a lot of care. [...] For example, if a VWT is sick and if I see how they take care about the VWT and bring food to them etc. You may think it's the responsibility of the foundation, but how they do it is also important, with what mindset. That makes a lot of difference, you know if a person is genuinely doing something out of care or out of obligation." (1.B.)

c. Culturele spanning

Soms ontstaat spanning door wrijvingen of onbegrip tussen verschillende culturen en gemeenschappen. Deze wordt bijvoorbeeld veroorzaakt door typisch "toeristengedrag", zoals het gebruik van alcohol, luidruchtigheid en overmatig feestvieren. Door de grote groep jonge VWT bij Greenway komen deze zaken wel eens voor:

"Sometimes westerners do bad things, I mean getting drunk, loud at night, but the people in the neighborhood need to go to work early in the morning. But they are a big group of young people, so what do you expect." (2.A.).

Maar ook TCDF is niet vrij van mogelijke conflictbronnen:

"Ze hebben moeite met dingen als de westerse VWT die roken, drinken, liften want dat doe je als je echt heel arm bent en dat ben je niet als je een vliegticket kunt kopen. [...] Waarom steun je het lokale bussysteem niet, het zijn normale prijzen. Dat komt niet goed over en daar krijgen we soms klachten over." (1.C.).

Ook de kledingstijl is soms een heikel punt:

"In general it's ok, but there are always one or two who dress in a way we do not prefer. We tell them once or twice, if they keep on doing it... well, I'm not their father. They are 18 years old, they don't want anyone to tell them how they should dress." (2.A.).

Niet elke VWT is op cultureel vlak even gevoelig en ook de leeftijd speelt hier in rol in. Dat merken andere VWT zelf ook op:

"It depends a lot on the character of the people, you need to be patient and mature. Some VWT just do what they want and they don't care if people look strange at them." (1.B.).

"Fotograferen bijvoorbeeld[...] ik zie dat sommige mensen daar meer onnadenkend mee omgaan of niet beseffen dat het misschien wel een probleem zou kunnen zijn. [...] Of zoals dat eten, die mensen hebben hier voor ons gekookt en moeite gedaan, of je het nu wel of niet lekker vindt, je toont toch op zijn minst waardering. Je laat merken dat je hun initiatief apprecieert." (2.Q.).

Conflicten kunnen ook ontstaan als lokale burgers gedrag kopiëren, waardoor ze problemen krijgen in hun eigen gemeenschap. Dit kan voorkomen als er een bar is voor de buitenlanders, waar de lokale bevolking ook heen gaan (Daldeniz & Hampton, 2011). Ook in het contact met jongeren, bijvoorbeeld op school, kan dit voor problemen zorgen:

“The young people learn by seeing, they want white skin but also when they see smoking or western clothes, they want to copy. When we go to public places, like the school, you have to dress more polite like covering your shoulders.” (2.P.).

Een deelaspect van de Thaise cultuur is dat ze een bezoeker niet voor schut willen zetten, waardoor de kans bestaat dat ze VWT niet zullen wijzen op probleempunten.

“Some villagers are too timid to tell you what you can or can’t do. It’s also a cultural thing; they don’t want to offend you. They are upset, but they just don’t show. I’m not against volunteer work, but it has to be done with a lot of supervision and care.” (3.A.).

Het is dus aan de VWT en de organisaties om hier op een ernstige manier mee om te gaan. Doordat TCDF goed ingebed is in de lokale gemeenschap kunnen problemen meestal vrij snel onderschept en aangepakt worden:

“Het bereikt ons doordat onze staff mensen zijn van het dorp en dat wordt hen dan informeel verteld.” (1.C.).

Aan het hoofd van TCDF staat echter een Nederlandse dame, waardoor zij dit vanuit haar eigen culturele achtergrond zonder problemen aankaart bij de VWT. Voor de Thaise projectverantwoordelijke bij Greenway is het minder voor de hand liggend om de VWT hierop te wijzen (2.P.). In het *hill tribe* project leidde dit dan ook tot verschillen in gedrag en kledij tussen de VWT:

“Sommige mensen, misschien is het uit onwetendheid, houden misschien iets minder rekening met anderen of zeg maar de dorpsbewoners. Ze [de dorpsbewoners] hebben iets teveel respect voor ons en daardoor gaan zo’n dingen dan verloren. Als Tho [projectverantwoordelijke hill tribe project] of de mensen hier iets niet leuk vinden durven ze dat nauwelijks te zeggen. Op het begin van hun verblijf kan hij best wat basisregels of richtlijnen geven van wat je beter wel of niet doet [...] bijvoorbeeld van de kledij of met dan eten dat ze hun eigen eten meenemen, als ze dat niet wilden dat we misschien andere dingen aten dan hadden ze ons ook niet mee naar de supermarkt hoeven nemen. Zij houden daarin rekening met ons, dus ik vind wel dat het een beetje van ons mag komen om

ons in te leven ook. Anderzijds, als ze iets niet zeggen dan weet je het ook niet.” (2.S. & 2.R.).

Omgekeerd kan er bij de VWT wrijving ontstaan wanneer er overmatig veel belang gehecht wordt aan de economische voordelen van de lokale gemeenschap door het project en hoe hun geld gespendeerd wordt, waardoor de VWT het gevoel krijgen dat inkomsten via het project belangrijker zijn dan hun aanwezigheid en goede bedoelingen (Gray & Campbell, 2007; Benson & Henderson, 2011). Greenway is zich bewust van dit gevaar:

“Their money also goes to the orphanage itself, they buy food and books from it. The money is not going only to what they are doing, that is actually just a side project. But we can’t have the people just sitting here, they need to have something to do.” (2.K.).

Een andere bron van spanning bij VWT kan het gevoel zijn dat hun aanwezigheid en moeite niet geapprecieerd wordt:

“The school is OK with the projects, but when we come and go to the classrooms, the teachers stand up and leave the classroom. They love the VWT, because then they don’t have to look after the children.” (2.K.).

Het is voor de organisatie dan ook een hele uitdaging om de VWT nuttig bezig te houden en hen het een goed gevoel te geven:

“We really want to do volunteer work, we don’t want people here to be depressed either. We are here to make people smile and happy, and also feel that they are contributing. We are in Thailand, land of smiles, so we really have to encourage that.”(2.A.).

“Het is ook belangrijk voor het welslagen van het project dat de VWT het gevoel hebben dat ze bijdragen en dat ze iets goed hebben gedaan en met een positief gevoel vertrekken zodat ze je project niet afkraken op Facebook en kapot maken wat je al jaren probeert op te bouwen.”(1.C.).

d. Opleggen van denkbeelden

Deze mogelijke spanningen stellen in vraag of de *genuine exchange* van Wearing (2001) tussen *hosts* en gasten dan wel effectief plaatsvindt in de projecten. Dit is nodig om van een duurzame ervaring te kunnen spreken. Daarnaast wordt vanuit NGO-perspectief de kritische vraag gesteld of die zogenaamde *genuine exchange* wel plaats hoeft te vinden:

“I think this is a very dangerous activity, especially for tribal communities, because mainstream communities are much stronger than tribal communities. You should look at tribal communities as very delicate objects or societies. They are so threatened by all of this development that some of the things that you introduce could tear up their culture, their community, their way of life.” (3.A.).

In het theoretische luik werd reeds aangehaald dat een probleem kan ontstaan indien de organisatie achter het project vooral gericht is op het maken van winst of creëren van bepaalde invloeden, waardoor de focus in eerste instantie gericht is op de wensen of noden van VWT, boven de noden en verlangens van de gastgemeenschap (Guttentag, 2009). Dit is niet echt van toepassing op Greenway of TCDF, maar de regionale directeur van de Thaise NGO PDA heeft hier ervaring mee:

“Some people come as a volunteer and later they want to do funding based on religious ideals and also influence. For example, a village has a religious group that will donate water tanks and pumps only to their members. [...] These people get help because they are members from a Christian group.” (3.A.).

Deze organisaties hebben een negatief effect op de gemeenschap omdat ze onder andere minder ingebed zijn en niet in het belang van de gemeenschap werken (Wearing & McGehee, 2013).

“This creates a double feeling amongst other villagers, they also want this help but then they first have to convert into Christianity. Then the problem is that people who convert into Christianity move away and start up a new village. [...] And then they don't want to work together anymore. How can we put a sustainable project here if they don't want to work together!?! Terrible.” (3.A.).

Wanneer de VWT bedenkingen hebben bij de lokale praktijk impliceert dit geen uitwisseling, maar het opleggen van westerse denkbeelden aan hoe de lokale gemeenschap moet omgaan met mogelijke economische voordelen (Gray & Campbell, 2007). De bewuste of onbewuste projectie van denkbeelden of verwachtingen uit zich op veel meer vlakken:

“De kinderen in het weeshuis hebben weinig tot geen interesse om Engels te leren, maar ze zien er - vanuit hun situatie en standpunt - ook het nut niet van in. Dus in feite achten wij belang aan het Engels vanuit ons westerse standpunt.” (2.N.).

Vooral op het vlak van samenwerking komen verschillen tussen culturen en denkbeelden zeer sterk tot uiting:

“Er is natuurlijk wel het culturele verschil dat ze het hier allemaal een beetje meer laten gaan en het op hun af laten komen terwijl ik altijd alles graag perfect geregeld wil hebben. Je stelt je dan ook vragen over je eigen cultuur.” (1.A.).

Het is een belangrijke opgave voor VWT om de verschillen in te zien en zich trachten aan te passen naar de lokale cultuur. Indien zij dit niet doen en hun eigen culturele opvattingen trachten op te leggen, wordt samenwerking op een gelijkwaardig niveau moeilijk:

“It’s as if you are coming from a position of higher authority and looking at the villagers as if they are nothing but just passive receivers of your gifts. I would feel insulted if that is how you are thinking. You are coming to my village, you are going to do things in my village and you don’t even care if there is something you can learn from us.” (3.A.).

Anderzijds staan de lokale gemeenschappen ook open voor kennis van buitenaf, maar daarbij staat wederzijds leren voorop, niet de dominantie van buitenlandse of specifiek westerse denkbeelden:

“When we build something, we also want to learn and discuss things, maybe we can learn from someone how we can better build or make something stronger. [...] So we lead it, divide the work, but we discuss on how we do it.” (2.P.).

5. Participatie van de lokale gemeenschap

De doelstelling van VT is om via de projecten lokale gemeenschappen bij te staan of te versterken. Samenwerking met de betrokken gemeenschap lijkt daarbij vanzelfsprekend, maar in de praktijk komen hier echter tal van moeilijkheden en uitdagingen aan te pas. Onderzoek hiernaar biedt inzicht in de complexiteit van de praktische uitvoering van VT.

a. Duurzaam beleid

De voorwaarde om van een duurzame samenwerking en een respectvol beleid te kunnen spreken, zoals aangehaald in de theorie, is dat organisaties geen overmatige controle of invloed trachten uit te oefenen over lokale gemeenschappen; bijvoorbeeld op basis van de implementatie van kennis- of werkingssystemen (Wearing, 2001).

“Bij de opstart van het project heb ik contact gelegd met lokale organisaties en [...] ik heb me aangepast naar de lokale vraag. [...] Daarnaast heb ik geïnvesteerd in Thaise professionals die echte hulp kunnen bieden. Na een aantal jaar zie je duidelijk vooruitgang bij de kinderen en je kan praten wat je wil maar dat is het enige wat in Thailand werkt om respect en erkenning te krijgen.” (1.C.).

Vanuit het principe van *community development* geldt bovendien de opvatting dat verandering enkel teweeg gebracht kan worden indien zij van binnenuit wordt gerealiseerd, dit geldt ook voor macht en beslissingsmakingsprocessen. Bovendien gebeurt dit eerst en vooral op een micro-level, in plaats van het vroegere discours dat zich vooral op het macrolevel situeerde. Vervolgens is een structurele planmatige aanpak, gericht op lange termijnresultaten, aangewezen (Ingram, 2011; Voluntourism Guidelines, 2011; Wearing, McDonald & Ponting, 2005).

Omwille van deze principes vindt het *hill tribe* project plaats in een dorp van de Akha waarvan één van de dorpsleden al enige jaren werkzaam was bij Greenway:

“I thought my village was good, because I knew the people. If you want to work with the community, you have to know them and work together with the community and they have to accept you.” (2.P.).

b. Lokale inbedding

Bij de toepassing van bovenstaande principes is er automatisch meer gelijkheid tussen de lokale gemeenschap en de organisaties van VT. Samenwerking gebeurt daarbij op een manier die wederzijds respect, vertrouwen en betrouwbaarheid uitdrukt.

De opstart van het *hill tribe* project bij de Akha verliep op deze manier:

“At the beginning I shared the idea with my friends, the young generation. I wanted them to agree. Then I came to the village, I asked to Old People, not only Sjaman.” (2.P.).

Ook op TCDF zien de VWT een duurzame samenwerking met de lokale gemeenschap:

“Ik zie zelfs meer lokale mensen dan VWT op dit moment. Op het domein wonen ook een heel aantal locals en een heel deel van de organisatie wordt samen met locals georganiseerd en afgesproken. Maar VWT zijn niet iets apart, iedereen werkt samen om er iets moois van te maken. Samenwerking is in principe de sleutel.” (1.A.).

Bij Greenway lijkt dit op bepaalde projecten toch niet zo vlot te verlopen. Dit gaat dan om beide richtingen, dus ook vanuit de lokale betrokkenen zelf. In het weeshuisproject lijken de projectcoördinatoren en de leraars niet echt samen iets op te bouwen of te communiceren wat zijn weerslag heeft op het project (2.N.). Ook in het lesgeven heerst geen consistentie, er is een groot verschil in aanpak tussen de betrokken leerkrachten onderling. De ene betreft VWT actief en bij de andere staan ze waardeloos langs de zijlijn (2.L. & 2.J.). De hoofdcoördinator erkent dit probleem, maar motiveert ook de keuze om toch door te zetten:

“The school is not motivated and the temple will just say yes all the time, but they are not of real help. What do we do? Walk away from it? There is a difference with another orphanage where we have been working. We know we can do it, we can change their mindset but it takes time. You can't just go in and tell them they are wrong. And by the way, we got invited in the first place. [...] It's a slow process to make people see the benefits. It goes up and down, some teachers are interested but the head teacher is not interested at all. So it depends a bit on this how much the VWT can do.” (2.K.).

Van belang hierbij is kennis van en begrip voor elkaars cultuur en kennissystemen, zodat men in het reine kan komen met uiteenlopende interpretaties of waarnemingen (Wearing, McDonald & Ponting, 2005).

Andere, maar niet minder belangrijke, vormen van participatie zijn inspraak bij de rekrutering van VWT en de marketing rond projecten (Comhlámh, g.d.). Dit lijkt echter bij geen van de organisaties te gebeuren. Bij Greenway komt dit doordat deze aspecten uitbesteed zijn aan tussenorganisaties wereldwijd en bij TCDF omdat de selectieprocedure door een mede-eigenaar van de stichting gebeurt. Ook communicatie is van belang, bijvoorbeeld over de intenties via het VT project en de verwachte impact op zowel korte als lange termijn. Voor de lokale betrokkenen is het relevant om op de hoogte te zijn van de toegevoegde waarde van VT.

TCDF houdt regelmatige werkvergaderingen met de Thaise werknemers over het wel en wee van de stichting. Men tracht de dorpsbewoners hierover te informeren door ook activiteiten voor de dorpskinderen te organiseren zodat de ouders de stichting leren kennen (1.F.). Hierbij aansluitend wordt in de Voluntourism Guidelines (2011) aanbevolen om feedback te vragen aan leden van de lokale gemeenschap met betrekking tot het ontvangen en interageren met VWT zodoende na te gaan of de gemeenschap tevreden is met de impact van de projecten en de VWT. Omdat het *hill tribe* project net focust op de cultuur van de Akha, is een goede samenwerking met en steun van deze minderheidsgroep voor het project van groot belang. Er wordt dan ook regelmatig samengezeten:

"We have a meeting at the end of the month for example, how we can improve, what do we need, everything about the VWT. For example, if they think we are doing things not right, they will tell it and we discuss it." (2.P).

c. Tewerkstelling

Een goede service heeft ook tot doel om via projecten op lange termijn zelfredzaamheid te creëren door de implementatie van de juiste expertise en infrastructuur. De lokale gemeenschap wordt zo in staat gesteld om het project nadien zelf verder te zetten, eventueel zonder de hulp van VWT. De tewerkstelling van lokale chauffeurs, koks, bewakers, toezichters draagt bij tot een succesvolle inbedding. Zoals een VWT in eerdere getuigenissen de goede samenwerking met de locals aanhaalde, worden deze jobs bij TCDF daadwerkelijk allemaal uitgevoerd door leden van de plaatselijke gemeenschap. Ook bij Greenway zijn de medewerkers van het project hoofdzakelijk Thai. Enkel de hoofdcoördinator is een Europeaan (2.N.). Daarnaast treedt in het kader

van VT echter vaak de bedenking op dat VWT het werk van de locals afnemen. De oprichtster van TCDF uit kritiek op deze manier van denken:

“Als je ervan uitgaat dat VWT de jobs van locals innemen dan ga je ervan uit dat er lokaal geen banen zijn. Maar we zitten hier niet in arm gebied [...] dus nee er is geen tekort aan banen, het tegenovergestelde! Ik heb moeite om genoeg volk te vinden. [...] Het is niet te vergelijken met Oost-Thailand waar de mensen moeite hebben met gewassen telen of met Bangkok.” (1.C.).

Dit sluit gedeeltelijk aan bij de kritiek van Butcher (2003, p.61): *“characterising local people and environments as overly fragile and sensitive to impacts, thereby serving to restrict benefits as much as prevent harm”*. Ook de hoofdcoördinator van Greenway heeft bedenkingen bij de concurrentie die VWT zouden creëren bij de jobs die ze uitvoeren in de projecten:

“We are working alongside the locals. VWT are actually learning from the locals. They will do the things the volunteers can't do. But it's not as there are locals around here that don't have jobs. So we are not taking any local persons job away.” (2.K.).

De projectcoördinator van het *hill tribe* project sluit zich aan bij deze visie:

“We need local people, to prepare or continue activities, works... otherwise you never attempt something. For some works you need local skill.” (2.P.).

De oprichtster van TCDF wijst bovendien nog op de enge visie waarop deze veronderstelling gebaseerd is:

“Ik denk dat de lokale bevolking veel minder kwetsbaar is dan je denkt [...] Je moet ook denken, stel je doet een olifantenproject. Alles moet gebouwd worden, ze kopen eten voor de VWT, dat is ook allemaal lokaal inkomen [...] Misschien hadden ze liever een baan met olifanten, maar nu hebben ze taxi's, brommertjes, je stimuleert de economie zowel met toerisme als met VT, dat maakt weinig verschil.” (1.C.).

Een ander initiatief dat genomen wordt door Greenway om lokale jongeren te betrekken bij de werking van de organisatie is het aanbieden van stages:

“We go to college as Greenway and tell everybody who we are and ask them if there is anybody who wants to come and work for us as an apprenticeship for like two months. They are actually out here among VWT and these people don't speak English so we encourage them to speak English, to work and learn.” (2.A.).

Tho, de projectcoördinator van het *hill tribe* project, is ook op deze manier bij de organisatie gekomen. Voor hem betekende het de start van zijn verdere loopbaan bij Greenway, maar het goedbedoelde systeem werpt minder vruchten af dan gehoopt:

"They try it, but not many people do it by heart. A lot of them just come to learn from us and then go for a better job. When we have new coordinators, they learn how we work, improve English and go." (2.P.).

VT projecten kunnen deze lancune overbruggen door training en educatie, onder andere doordat VWT hen de juiste vaardigheden zouden kunnen aanleren. De oprichtster van TCDF vindt dit een belangrijk aspect in haar organisatie:

"Ik train mensen uit het dorp en ik haal geen professionals uit Bangkok, dus zo werk ik ook aan een basis van wederzijds vertrouwen. Mijn staff en hun kinderen komen hier ook dus zij weten hoe de ouders zich voelen, dus dat is het beste systeem." (1.C.).

Om een gelijk evenwicht tussen beide te behouden moet er ook ingezet worden op de empowerment van inheemse systemen in grotere planningsstructuren. Het is een wederzijds voordeel indien VWT de kans krijgen lokale kennis op te doen, bijvoorbeeld over culturele en milieuaspecten (Wearing, 2001).

d. Gebreken

Opvallend is dat een beperkte sociaal economische doelgroep interessant is om mee samen te werken in projecten. *"One does not consider this 'fair', or as occurring simply because of an individual's enactment of choice, but rather that it is partly the consequence of inequity"* (Wearing, McDonald & Ponting, 2005, p.430). Met andere woorden, de ongelijkheid van de ene groep is verbonden aan de opportuniteit voor de andere groep (Wearing, McDonald & Ponting, 2005). TCDF doorprikt deze valkuil door de focus van het project en de keuze voor de locatie:

"Ik ben TCDF specifiek in deze regio begonnen en ik heb niet gekeken waar het het ergste is of meeste nodig. Het is namelijk een project voor kinderen die buiten het systeem vallen en de nood voor hulp voor die kinderen bestaat tot in de rijkste landen." (1.C.).

De Akha uit het *hill tribe* project behoren echter wel tot de achtergestelde economische groep van de bevolking, maar doordat het hun wens is om hun cultuur via deze projecten te delen en zo te doen overleven, is er een wederzijds voordeel gekoppeld aan de organisatie van de projecten en is het niet puur opportunisme in slechts één richting. Dezelfde dubbele realiteit is van toepassing op het weeshuis, weeskinderen kunnen

klassiek op het meeste interesse rekenen bij organisaties door de populariteit hiervan bij VWT. Anderzijds komt er via de projecten wel geld binnen, waardoor onder andere de infrastructuur verbeterd kan worden.

Een reden dat lokale gemeenschappen vaak niet voldoende betrokken worden is door een gebrek aan de juiste vaardigheden en beperkte erkenning van lokale beslissingsstructuren. Voor Greenway blijkt het houden van lokale werknemers een stuk moeilijker dan hen aan te trekken, door de hoge eisen van de job:

“We have also coordinators come in and they leave again because the job is too difficult for them: you have to work with the monks, teachers, VWT and other coordinators.” (2.K.).

In het *hill tribe* project viel het gebrek aan juiste vaardigheden ook een VWT op omdat dit toch een nefaste invloed op het project had:

“Vaak is het toch wel heel inefficiënt, onvoldoende georganiseerd, ze anticiperen heel weinig, improviseren on the moment on the floor. Ze verliezen daardoor tijd en middelen en benutten de kansen en de energie niet optimaal. Ik weet niet of wij daar veel aan kunnen doen. Het is de Thaise mentaliteit en een stuk gebrek aan professionele ondersteuning.” (2.Q.).

Het is van belang dat de verschillende stakeholders - van NGO's tot internationale organisaties - het potentieel zien in de samenwerking via VT projecten met lokale gemeenschappen. Als ontvangstgemeenschappen inzien wat het voordeel van VT kan zijn voor hun gemeenschap is er een grotere kans op duurzaam ingebedde VT programma's (Wearing, 2001). In het weeshuisproject bij Greenway is de motivatie van de leerkrachten echter bijlange niet zo groot als bij TCDF, wat een aanwijzing is voor de complexiteit van deze materie:

“Different motivation I guess. In TCDF teachers have been trained differently, because they have to be able to deal with disabled. It's a different mentality. Normal teachers are not paid quite a lot and the motivation is low. Would more money motivate them more? I don't know how to solve this.” (2.K.).

Conclusie

De doelstelling van deze thesis was om aan de hand van veldwerk in drie projecten in Thailand een originele bijdrage te leveren aan het debat over de bijdrage die VT al dan niet kan leveren aan ontwikkeling. De specifieke onderzoeksvragen waar via het onderzoek antwoorden op gezocht werden waren eerst en vooral of VWT wel over de capaciteiten beschikken om effectief iets te kunnen bijdragen en of de verantwoordelijkheid over het bewustzijn hierover bij de VWT zelf of bij de organisaties ligt. Welke rol speelt communicatie in het ontstaan van onrealistische verwachtingen of is het de inherente ambitie van VT om bij te dragen aan ontwikkeling die om herziening vraagt?

Een eerste conclusie die getrokken kan worden uit het onderzoek is dat niet alle organisaties ontwikkeling tot doel hebben. Indien transparante communicatie en een goede lokale samenwerking is dit geen probleem. Wel van belang is eerlijkheid over de doelstellingen zodat men geen onrechtmatige aanspraak maakt op bijdragen aan ontwikkeling die louter dienen als verkooptechniek. Bovendien is transparante communicatie ook de enige manier om onrealistische verwachtingen bij zowel de VWT als de betrokken gemeenschap te voorkomen of doorprikken.

De vraag of VWT al dan niet beschikken over de vereiste capaciteiten is misschien wel het belangrijkste aspect van dit onderzoek en niet eenduidig te beantwoorden. De vereiste capaciteiten zijn afhankelijk van verwachtingen op basis van de doelstellingen die verschillen per project. Tenzij VWT een ondersteunende functie bekleden zijn zij echter meestal niet in staat om als expert op te treden en daadwerkelijk bij te dragen tot ontwikkeling in de ruimste betekenis van het woord. Deze ambitie is voor VT te hoog gegrepen. Dat wil echter niet zeggen dat VT *an sich* geen toegevoegde waarde inhoudt. VT biedt VWT de mogelijkheid om zich via de projecten onder te dompelen in een andere dagdagelijkse werkelijkheid en cultuur. Dit leidt tot een verhoogd bewustzijn over de eigen identiteit maar ook de wereld. Men leert de wereld vanuit een ander perspectief waarnemen met meer begrip en tolerantie tot gevolg. In die zin biedt VT een oplossing voor het onbegrip dat in grote delen van de wereld vandaag overheerst. Door de globalisering en Internet bestaan er nog weinig grenzen en tegelijkertijd nemen zowel onbegrip als onverdraagzaamheid ten opzichte van de 'Andere' in sneltempo toe.

Indien VT als sector de taak erkent die daarin voor haar is weggelegd, draagt zij het potentieel in zich om een belangrijke bijdrage te leveren aan de sociale agenda wereldwijd in de vorm van het promoten van vrede en verdraagzaamheid als bruggenbouwer tussen verschillende culturen en kennissystemen.

Voorwaarden hiervoor zijn wel dat er een goede communicatie plaatsvindt zodat de capaciteiten en verwachtingen van zowel VWT als betrokken gemeenschappen of doelgroepen op elkaar afgestemd zijn. Een goede voorbereiding en begeleiding is essentieel om positief om te gaan met culturele verschillen. De basis van wederzijdse toenadering en begrip ligt in het feit dat beide partijen respect opbrengen voor elkaars achtergrond en als een gelijke met elkaar omgaan. Deze aspecten vormen evenzeer een cruciaal onderdeel van de werking van de organisatie in haar omgang met de betrokken lokale gemeenschappen.

Op basis van deze conclusies kan vastgesteld worden dat de verkregen data een bevestiging vormen van de vaststellingen en de bedenkingen die geformuleerd werden in het theoretische luik van deze thesis. Dit wijst erop dat er absoluut nood is aan verder onderzoek naar VT gezien de weg die het nog moet afleggen om zijn ware potentieel te realiseren en de uitdagingen waar het mee worstelt te overwinnen. In het licht van verder academisch onderzoek zou langdurig etnografisch veldwerk bij specifieke VT projecten zeer interessant zijn om een gedetailleerder inzicht te krijgen in de manieren waarop VT dat potentieel volledig kan realiseren ten voordele van zowel de betrokken doelgroepen als de potentiële VWT.

Bijlage: Overzicht interviews

1. TCDF

- 1.A. Riki Kooyman, 11/11/2013, vrijwilliger korte termijn, TCDF
- 1.B. Gheeta Ganapathy, 12/11/2013, vrijwilliger lange termijn, TCDF
- 1.C. Roos Tiegas, 8/11/2013, stichtster TCDF
- 1.D. Nadja, 11/11/2013, vrijwilliger korte termijn, TCDF

- 1.E. Informele communicatie, 5 -13/11/2013, TCDF
- 1.F. Veldwerknooties, 5-13/11/2013, TCDF

2. Greenway

- 2.A. Philip McGovern, 25/11/2013, hoofdcoördinator Thailand, Greenway Singburi
- 2.B. Philip McGovern, 27/11/2013, hoofdcoördinator Thailand, Greenway Singburi
- 2.C. Lorenzo Schwerdtfeger, 26/11/2013, vrijwilliger lange termijn, Greenway Weeshuis
- 2.D. Laura Van de Kamp, 25/11/2013, vrijwilliger lange termijn, Greenway weeshuis
- 2.E. Vilde Kongsrud, 26/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.F. Vilde Hammershaug, 26/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.G. Sophia Lohr, 27/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.H. Marlene Eichhorn, 27/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.I. Lotta Pietarinen, 26/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.J. Charlotta Lindén, 26/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.K. Hermine Silier, 27/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.L. Susanne Lapschies, 27/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis
- 2.M. Evelyn Scherak-Pink, 27/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway weeshuis

- 2.N. Veldwerknooties, 23-27/11/2013, Greenway Singburi
- 2.O. Veldwerknooties, 28/11/2013 – 2/12/2013, Greenway Chiang Rai

- 2.P. Boonchai “Tho” Jupho, 28/11/2013, Projectcoördinator Akha Hill Tribe, Greenway Chiang Rai
- 2.Q. Kristien Demyttenaere, 29/11/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway *hill tribe* project
- 2.R. Esther Kreikamp, 01/12/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway *hill tribe* project
- 2.S. Kelly Vossen, 01/12/2013, vrijwilliger korte termijn, Greenway *hill tribe* project

3. PDA

- 3.1. Alberto de la Paz, 02/12/2013, directeur PDA Chiang Rai

Bibliografie

- Benson, A.M. & Blackman, D. (2011). To distribute leadership or not? A lesson from the islands. *Tourism management* (32), 1141-1149.
- Benson, A.M. & Henderson, S. (2011). A Strategic Analysis of Volunteer Tourism Organisations. *The Service Industries Journal*, 31(3), 405-425.
- Brown, S. (2005). Travelling with a purpose: Understanding the motives and benefits of volunteer vacationers. *Current Issues in Tourism*, 8(6), 479-496.
- Brown, T. J. & Morrison, A. M. (2003). Expanding volunteer vacation participation, An exploratory study on the mini-mission concept. *Tourism Recreation Research*, 28(3), 73-82.
- Butcher, J. (2003). *The Moralisation of Tourism: Sun, Sand . . . and Saving the World?* New York: Routledge.
- Butcher, J. (2006). A response to building a decommodified research paradigm in tourism: the contribution of NGOs by Stephen Wearing, Matthew McDonald, and Jess Ponting. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(3), 307-310.
- Butcher, J. & Smith, P. (2010). Making a difference: Volunteer tourism and development. *Tourism Recreation Research*, 35(1), 27-36.
- Callanan, M. & Thomas, S. (2005). Volunteer tourism. In M. Noveli (Eds.), *Nichetourism* (pp. 183-200). Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Chan, K.L. (2011). Developing and promoting sustainable volunteer tourism sites in Sabah, Malaysia: experiences dimensions and tourists' motives. In A.M. Benson, *Volunteer Tourism, Theory framework to practical applications* (pp. 71-89). London & New York: Routledge.
- Cheong, S. & Miller, M. (2000). Power and tourism: A Foucauldian observation. *Annals of Tourism Research*, 27, 371-390.
- Coghlan, A. (2006). Volunteer tourism as an emerging trend or an expansion of ecotourism? A look at potential clients' perceptions of volunteer tourism organisations. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 11(3), 225-237.
- Conran, M. (2011). They really love me! Intimacy in Volunteer Tourism. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1454-1473.
- Comhlámh. (g.d.). *Volunteers & Development workers in global solidarity*. Geraadpleegd op <http://www.comhlahm.org>
- Coren, N. & Gray, T. (2012). Commodification of Volunteer Tourism: a Comparative Study of Volunteer Tourists in Vietnam and in Thailand. *International journal of Tourism Research*, 14, 222-234.
- Daldeniz, B. & Hampton, M.P. (2011). VOLUNtourists versus volunTOURISTS: a true dichotomy or merely a differing perception? In A.M. Benson, *Volunteer Tourism, Theory framework to practical applications* (pp. 30-41). London & New York: Routledge.

Fee, L. & Mdee, A. (2011). How does it make a difference? Towards 'accreditation' of the development impact of volunteer tourism. In A.M. Benson, *Volunteer Tourism, Theory framework to practical applications* (pp. 223-239). London & New York: Routledge.

Gray, N.J. & Campbell, L.M. (2007). A Decommodified Experience? Exploring Aesthetic, Economic and Ethical Values for Volunteer Ecotourism in Costa Rica. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(5), 463-482.

Greenway Thailand. (2008-2009). *Provider of Volunteer Projects, Adventure Travel & GAP Year in Asia*. Geraadpleegd op <http://www.thegreenlion.net>

Green, R. (2005). Community perceptions of environmental and social change and tourism development on the island of Koh Samui, Thailand. *Journal of Environmental Psychology*, 25, 37-56.

Guttentag, D.A. (2009). The Possible Negative Impacts of Volunteer Tourism. *International Journal of Tourism Research*, 11, 537-551.

Ingram, J. (2011). Volunteer Tourism: how do we know it is 'making a difference'. In A.M. Benson, *Volunteer Tourism, Theory framework to practical applications* (pp. 211-222). London & New York: Routledge.

International Youth Voluntary Services. (g.d.). *Tasks and Aims of IYVS*. Geraadpleegd op <http://www.contribute-to-change.eu/index.php/tasks-and-aims.html>

International Volunteer Program Association. (g.d.). Geraadpleegd op <http://www.volunteerinternational.org/>

Kincheloe, J. & McLaren, P. (2003). Rethinking critical theory and qualitative research. In N. Denzin & S. Lincoln (Eds.), *The handbook of qualitative research* (pp. 279-313). Thousand Oaks, CA: Sage.

Lacher, G.R. & Nepal, S.K. (2010). Dependency and Development in northern Thailand. *Annals of Tourism Research*, 37(3), 947-968.

Lyons, K.D. (2003). Ambiguities in volunteer tourism: A case study of Australians participating in a J-1 visitor exchange program. *Tourism Recreation Research*, 28(3), 5-13.

Lyons, K.D. & Wearing, S. (2012). Reflections on the ambiguous Intersections between Volunteering and Tourism. *Leisure Sciences*, 34, 88-93.

McGehee, N.G. (2002). Alternative tourism and social movements. *Annals of Tourism Research*, 29, 124-143.

McGehee, N.G. (2012). Oppression, Emancipation and Volunteer Tourism, Research propositions. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 84-107.

McGehee, N. G., & Andereck, K. (2008). 'Pettin' the critters': Exploring the complex relationship between volunteers and the voluntoured in McDowell County, WV, USA and Tijuana, Mexico. In S. Wearing & K. Lyons (Eds.), *Journeys of discovery in Volunteer*

- Tourism: International case study perspectives* (pp. 12-24). Oxfordshire: CABI.
- McGehee, N.G. & Andereck, K. (2009). Volunteer Tourism & the “voluntoured”: the case of Tijuana, Mexico. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(1), 39-51.
- McGehee, N.G. & Santos, C.A. (2005). Social change, discourse and volunteer tourism. *Annals of Tourism Research*, 32(3), 760-779.
- Palacios, C.M. (2010). Volunteer Tourism, development and education in a postcolonial world: conceiving global connections beyond aid. *Journal of Sustainable Tourism*, 18 (7), 861-878.
- Pantea, M.C. (2012). Young People in Cross-National volunteering: Perceptions of unfairness, *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(5), 564-581.
- Population and Community Development Association. (g.d.). *Chiang Rai Hill Tribe Museum and Tour*. Geraadpleegd op <http://www.pdacr.org>
- Pitaya Suwan Foundation. (2013). Geraadpleegd op <http://www.pitayasuwan.org>
- Raymond, E.M. & Hall, C.M. (2008). The development Of Cross-Cultural (Mis)Understanding Through Volunteer Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 530-543.
- Sherraden, M., Stringham, J., Sow, S., & McBride, A. (2006). The forms and structure of international voluntary service. *Voluntas*, 17, 163–180.
- Sin, H. L. (2009). Volunteer tourism, Involve me and I will learn? *Annals of Tourism Research*, 36(3), 480–501.
- Sin, H.L. (2010). Who are we responsible to? Local’s tales of volunteer tourism. *Geoforum*, 41, 983-992.
- Simpson, K. (2004). ‘Doing development’: the gap year, volunteer-tourists and a popular practice of development. *Journal of International Development*, 16, 681–692.
- Thai Child Development Foundation. (g.d.). Geraadpleegd op <http://www.thaichilddevelopment.org>
- The International Ecotourism Society. (2011). *Voluntourism Guidelines*. <https://www.ecotourism.org/voluntourism-guidelines>
- Tomazos, K. & Butler, R. (2009a). Volunteer Tourism: The New Ecotourism? *Anatolia*, 20(1), 196-212.
- Tomazos, K & Butler, R. (2009b). Volunteer Tourism: Working on holiday or playing at work? *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal Of Tourism*, 4(4), 331-349.
- Tomazos, K. & Butler, R. (2012). Volunteer Tourists in the field: A question of balance? *Tourism Management*, 33, 177-187.

- Wearing, S. (2001). *Volunteer Tourism, Experiences that make a difference.*, Oxford & New York: CABI.
- Wearing, S. (2003). Special issue on volunteer tourism. *Tourism Recreation Research*, 28 (3), 3-4.
- Wearing, S. (2004). Examining best practice in volunteer tourism. In R. Stebbins & R. Graham (Eds.), *Volunteering as leisure/leisure as volunteering* (pp. 209-224). Oxford: CABI.
- Wearing, S., & McDonald, M. (2002). The development of community-based tourism: Rethinking the relationship between tour operators and development agents as intermediaries in rural and isolated area communities. *Journal of Sustainable Tourism*, 1(3), 191–206.
- Wearing, S., McDonald, M., & Ponting, J. (2005). Building a decommodified research paradigm in tourism: The contribution of NGO's. *Journal of Sustainable Tourism*, 13(5), 424–439.
- Wearing, S., & Ponting, J. (2009). Breaking down the system: How volunteer tourism contributes to new ways of viewing commodified tourism. In T. Jamal & M. Robinson (Eds.), *The sage handbook of tourism studies* (pp. 254-268). London: Sage.
- Wearing, S., Stevenson, D. & Young, T. (2010). *Tourist cultures, identity, place and the traveller*. London: Sage.
- Wearing, S. & McGehee, N.G. (2013). Volunteer Tourism: A review. *Tourism management*, 38, 120-130.
- Wight, P. (2003). Ecotourism: ethics or eco-sell? *Journal of Travel Research*, 31(3), 3-9.
- Wilson, A. (2004). *The intimate economies of Bangkok: Tomboys, Tycoons and Avon Ladies in the Global City*. Berkeley: University of California Press.